

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2021

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja
verotuksen määräytymiseen

SUVI RITOLA
SAMULI TUOMINEN

Kokonaiseläke 2021

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

SUVI RITOLA
SAMULI TUOMINEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone: +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2021

ISSN 1798-7490 (verkkajulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Työeläkkeen, kansaneläke-etuuksien sekä eläkkeiden verotuksen määräytyminen vaikuttavat kaikki osaltaan eläkkeensaajan käteen jäävään nettoeläkkeeseen. Katsaus koostaa yhteen näiden tekijöiden määräytymisen vuonna 2021. Esimerkkitaulukot kertovat, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Verotusta on tarkasteltu myös yleisemmin ja vertailtu eläkkeensaajan ja palkansaajan vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla.

Vuoden 2021 alussa kansaneläkkeen ja takuueläkkeen määrää korotettiin kansaneläkeindeksin mukaisesti 0,4 prosenttia. Yksin asuvan henkilön kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2021 on 665,29 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvan 593,97 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen kanssa vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 837,59 euroa kuukaudessa niin yksin kuin puolison kanssa asuvalle.

Työeläkkeet nousivat työeläkeindeksin mukaisesti 0,5 prosenttia vuoden 2021 alussa. Palkkakerroin, jolla muun muassa tarkistetaan työansiot eläkettä määrättäessä, nousi 1,3 prosenttia.

Vuonna 2021 työeläkkeen alimpaan vanhuuseläkeikään tulevat vuonna 1957 huhtikuusta joulukuuhun syntyneet (vanhuuseläkeikä 63 vuotta ja 9 kuukautta). Alkavat työeläkkeet tarkistetaan elinaikakerroimella. Vuodelle 2021 laskettu elinaikakerroin, joka koskee vuonna 1959 syntyneiden vanhuuseläkkeitä tai vuonna 2021 ennen alinta vanhuuseläkeikää alkavia eläkkeitä, on 0,94984. Se pienentää kuukausieläkettä noin 5,0 prosenttia.

Vuonna 2021 ansiotuloverotusta keventävät hieman perusvähennyksen, työtulovähennyksen sekä kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korotukset. Perusvähennyksen muutos vaikuttaa sekä eläkkeen- että palkansaajan verotukseen. Työtulovähennyksen muutos vaikuttaa palkansaajan verotukseen.

Vuonna 2021 kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee 40 eurolla 9 270 euroon. Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä laskee edellisvuoden 11 540 eurosta 11 150 euroon.

Valtion tuloveroasteikon tulorajoihin tehdään arvioitua ansiokehitystä vastaava 2,5 prosentin tarkistus. Vuonna 2013 tuloveroasteikkoon lisätty ylin tuloluokka, niin sanottu solidaarisuusvero, pysyy voimassa vuonna 2021. Hallitusohjelman mukaan voimassa-olo jatkuu hallituskauden loppuun.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuonna 2021 on 20,02 (edellisvuonna 19,97). Yleisradiovero maksetaan 2,5 prosenttia 14 000 euroa ylittävästä vuositulosta. Enimmäismäärä on 163 euroa.

Vuonna 2021 työntekijän työeläkevakuutusmaksu on 17–52-vuotiaalla sekä 63–67-vuotiaalla 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiaalla 8,65 prosenttia (edellisvuonna

samalla tasolla). Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu nousi viime vuoden 1,25 prosentista 1,4 prosenttiin.

Palkansaajan sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu on edelleen 0,68 prosenttia vuonna 2021. Vuosina 2017–2019 palkansaajan sairaanhoitomaksua ei maksettu. Eläke- ja etuustuloista perittävä sairaanhoitomaksu on myös edelleen 1,65 prosenttia. Sairausvakuutuksen päivärahamaksu on palkansaajilla 1,36 prosenttia, jos vuositulot ovat vähintään 14 766 euroa. Edellisvuonna päivärahamaksu oli 1,18 prosenttia, jos tulot ylittivät 14 574 euroa.

Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosentin muutokset edellisvuodesta ovat pieniä. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna keskimääräisellä kunnallisverolla, eläkkeensaajan veroprosentti laskee hieman.

Pelkkää Kelan eläkettä saavalla nettoeläke nousee viime vuodesta 0,4 prosenttia. Tulotasolla, jolla kansaneläkettä ei ole enää maksussa, nettoeläke nousee 0,4–0,8 prosenttia. Kun inflaation oletetaan olevan 1,0 prosenttia vuonna 2021, eläkkeet hieman laskevat reaalisesti.

Potilasvakuutuksen korvausjärjestelmä palautettiin korvauksen saajan näkökulmasta toissijaiseksi työeläkkeisiin nähden 1.1.2021 alkaen. Työeläkejärjestelmä maksaa aina eläkkeet täysimääräisesti eläkkeensaajalle, mutta eläkelaitoksella on oikeus saada maksamansa työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusetuus takaisin Potilasvakuutuskeskukset ja potilasvakuutuksesta korvataan vain työeläkkeen yli menevä osuus.

SUMMARY

The amount of the take-home net pension is affected by how the earnings-related and national pension benefits and the taxation of pensions are determined. This review outlines how these factors have been determined for the year 2021. The tables with examples illustrate what the total net pension consists of in the different income brackets. We have also examined the taxation of pensions in general terms and have compared the tax and contribution burden of pension recipients and wage earners in different income brackets.

At the beginning of 2021, the monthly amount of the full national pension and the full guarantee pension increased by 0.4 per cent. In 2021, the full monthly national pension for a single person is was 665.29 euros and for a married or cohabiting person 593.97 euros. Together with the guarantee pension, the minimum pension amount in 2021 is was 837.59 euros per month for both single and married or cohabiting persons.

Earnings-related pensions rose by 0.5 per cent at the beginning of 2021. The wage coefficient used, for instance, to revalue earnings when determining the pension rose by 1.3 per cent.

Those born in April – December 1957 will reach their retirement age of 63 years and 9 months in 2021. Starting earnings-related pensions are adjusted with the life expectancy coefficient. The life expectancy coefficient for those born in 1959 has been confirmed at 0.94984. It reduces the cohort's monthly pensions starting in 2021 by 5 per cent.

The municipal taxation of earnings has been slightly mitigated in 2021 due to increases in the basic, income and pension income deductions. The change in the basic deduction affects the taxation of both wage earners and pension recipients.

In 2021, the amount of the full pension income deduction in municipal taxation rises by 40 euros to 9,270 euros. The amount of the full pension income deduction in state taxation decreases from 11,540 euros in 2020 to 11,150 euros in 2021.

The income tax scale for 2021 has been mitigated by adjusting the income limits by approximately 2.5 per cent. The highest income bracket added to the income tax scale in 2013, also called the solidarity tax, is kept unchanged in 2021. According to the Government programme, the so-called solidarity tax will be in force throughout the term of government.

In 2021, the average municipal tax rate is 20.02 per cent (19.97% in 2020). The public broadcasting tax is 2.5 per cent for an annual income that exceeds 14,000 euros. However, the maximum broadcasting tax amount is 163 euros.

In 2021, the earnings-related pension contribution rate for wage-earners aged 17–52 and 63–67 is 7.15 per cent and for those aged 53–62 years, 8.65 per cent (same as

previous year). The unemployment insurance contribution increases from 1.25 per cent in 2020 to 1.4 per cent in 2021.

In 2021, the medical care insurance contribution for wage earners is 0.68 per cent. No medical care insurance contribution was levied from wage earners in 2017, 2018 and 2019. The medical care insurance contribution levied on pension and other benefit income is 1.65 per cent in 2021 (same as previous year). The health insurance contribution is 1.36 per cent for wage earners with an annual income of at least 14,766 euros (1.18% in 2020 for an annual income of 14,574 euros).

The changes in tax and contribution rates of pension and wage income compared to 2020 are minor. Comparing the tax rate in 2021 for the same amount of income and with average municipal tax rates, the tax rate for pension recipients is decreased slightly in 2021.

The net pension of a person who gets only a national pension from Kela will rise by 0.4 per cent compared to 2020. The net pension in the income level at which national pensions are no longer paid will rise by 0.4–0.8 per cent. As inflation is assumed at 1.0 per cent in 2021, the real growth of pensions will decrease slightly.

In 2021, compensation for treatment injuries become secondary benefits again in relation to pensions from the beneficiary's point of view. This means that compensation paid under the Treatment Injuries Act is no longer deducted from pensions and only the part exceeding these pensions are paid under the Treatment Injuries Act.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	11
2 Työeläke	13
2.1 Vanhuuseläke.....	13
2.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke.....	14
2.3 Työkyvyttömyysetuudet.....	15
2.4 Työuraeläke.....	16
2.5 Perhe-eläke.....	17
2.6 Palkattomat jaksot.....	18
2.7 Indeksit.....	19
2.8 Elinaikakerroin.....	20
3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet	21
3.1 Kansaneläke.....	21
3.2 Takuueläke.....	23
3.3 Perhe-eläke.....	25
3.4 Eläketuki.....	26
3.5 Kansaneläkeindeksi.....	26
3.6 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan.....	27
3.7 Eläkkeensaajan asumistuki.....	27
3.8 Muut lisät.....	29
4 Ensisijaiset etuudet	30
5 Verotus	32
5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa.....	32
5.2 Ansiotuloverot ja pakolliset sosiaalivakuutusmaksut.....	33
5.3 Erot eläkkeen- ja palkansaajan verotuksessa.....	35
5.4 Verotus, kun ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta.....	39
5.5 Kansainväliset tilanteet.....	42
5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissästäminen.....	43
6 Kokonaiseläke	45
6.1 Esimerkkitaulukoita kokonaiseläkkeen määräytymisestä.....	46
6.2 Nettoeläkkeen muutos.....	50
Liitteet	53
Liite 1. Verotettavan ansiotulon laskenta kunnallis- ja valtionverotuksessa.....	53
Liite 2. Aikasarjoja.....	58
Lähteet	66

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssä-oloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke ja takuueläke puolestaan takaavat vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolle ei ole kertynyt työeläkettä lainkaan. Kela voi maksaa eläkkeensaajalle myös erilaisia lisiä, kuten eläkkeensaajan asumistukea.

Eläkkeensaaja voi myös saada liikenne-, tapaturma- tai sotilastapaturmavakuutuksesta maksettavia työeläkkeeseen nähden ensisijaisia eläke-etuuksia (LITA). Lakisääteiset eläkkeet ja LITA-eläkkeet ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan. Vuodesta 2021 lähtien potilasvahinkolain mukaiset etuudet eivät enää ole eläkkeensaajan näkökulmasta ensisijaisia etuuksia.

Eläkkeensaajan toimeentulon kannalta oleellisinta on kuukausieläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettyä 1960-luvulla eläkkeen tavoitetasoksi asetettiin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläkkeiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tällöin eläke myös rajattiin yhteensovituksella 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palkasta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on ollut vaikea esittää. Tuolloin muun muassa otettiin käyttöön kuukausieläkkeen määrään vaikuttava elinaikakerroin. Vuoden 2017 alusta tuli voimaan eläkeuudistus, jonka seurauksena eläkeikärajat nousevat vaiheittain ja eläkekarttumat eri ikäisenä yhdenmu-kaistuivat.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan matalampia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Pelkkää Kelan eläkettä saava ei maksa eläkkeestä veroa.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 alkaen eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää maksettu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan. Vuoden 2011 maaliskuusta lähtien kansaneläkejärjestelmä täydentyi takuueläkkeellä, jota maksetaan, jos työ- ja kansaneläke jää pieneksi.

Kansaneläkejärjestelmän eläkkeisiin on tehty ajoittain tasokorotuksia. Kansaneläkkeeseen tasokorotuksia on tehty 2000-luvulla vuosina 2001, 2005, 2006, 2008 ja 2020. Takuueläkkeeseen on tehty tasokorotuksia vuosina 2016, 2018, 2019 ja 2020. Takuueläkkeeseen tehtävät tasokorotukset kohdistuvat suuremmin pienimpiä eläkkeitä saa-

ville, kun taas kansaneläkkeen korotukset kohdistuvat myös kaikille niille, jotka työeläkkeen lisäksi saavat kansaneläkettä. Kansaneläkkeen tasokorotusten myötä kasvaa myös kansaneläkkeeseen oikeutettujen eläkkeensaajien määrä.

Vuoden 2019 lopussa pelkkää työeläkettä sai 62 prosenttia Suomessa asuvista omaeläkkeensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- sekä maatalouden erityiseläkkeet; ei mukana osa-aikaeläke ja osittainen vanhuuseläke). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä sai 32 prosenttia ja pelkästään kansaneläkejärjestelmästä kuusi prosenttia. Kansaneläkettä maksettiin noin 612 560 henkilölle, joista noin 96 720 sai täyttä kansaneläkettä. Takuueläkkeen saajia vuonna 2019 oli 107 000 ja keskimäärin takuueläkettä saatiin 173,81 euroa. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden 2019 lopussa 1 521 000.

Vuonna 2019 Suomessa asuvien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 716 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli keskimäärin 1 577 euroa, Kelan eläkettä 122 euroa ja LITA-eläkettä 17 euroa. Sekä Kelan eläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 1 056 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 787 euroa, Kelan eläkettä 263 euroa ja LITA-eläkettä seitsemän euroa. Omaeläkkeenä vain Kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 765 (sisältää takuueläkkeen osuuden) euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 2 131 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen. Työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeelle vuonna 2019 siirtyneiden keskimääräinen työeläke oli 1 902 euroa.

Kokoikaisten palkansaajien keskiansio oli Tilastokeskuksen mukaan 3 497 euroa kuukaudessa vuonna 2019, joten samana vuonna eläkkeelle siirtyneillä keskimääräinen työeläkejärjestelmän vanhuuseläke oli noin 54 prosenttia keskipalkasta.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2021. Työeläkkeen määräytymisen perustiedot esitetään luvussa 2. Kansaneläkkeen, sen lisien ja takuueläkkeen määräytymistä käsitellään luvussa 3 ja liikenne- ja tapaturmavakuutuksen mukaisia korvauksia luvussa 4. Luvussa 5 käydään läpi verotuksen periaatteita ja vertaillaan eläkkeen- ja palkansaajan verotusta. Lisäksi tarkastellaan tilanteita, joissa ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta esimerkiksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saajalla. Luvussa 6 on esitetty, millaiseksi brutto- ja nettoeläke kokonaisuudessaan eri tulotasoilla muodostuu. Myös nettoeläkkeen muutos viimeisen kymmenen vuoden ajalta on esitetty. Liitteissä on aikasarjoja kokonaiseläkkeen tasoon vaikuttavista rahamääristä ja maksuista.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys-, työura- ja perhe-eläkettä sekä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä. Osa-aikaeläkkeiden myöntäminen on päätynyt vuoden 2017 alussa, mutta myönnettyjen osa-aikaeläkkeiden maksaminen jatkuu.

Karttunut työeläke on laskettu erikseen kultakin kalenterivuodelta vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoiminnasta karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen. Lopuksi työeläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Työeläkkeet yhteensovitetaan lakisääteisten työtaturma- ja ammattitautilain sekä liikennevakuutuslain mukaisten etuuksien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi. Vuodesta 2021 lähtien potilasvahinkolain mukaiset etuudet eivät enää ole eläkkeensaajan näkökulmasta ensisijaisia etuuksia.

Työeläkevakuutusyhtiöt, kassat ja säätiöt sekä erityiseläkelaitokset hoitavat työntekijöiden ja yrittäjien työeläketurvaa. Maksussa olevat työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien, työntekijöiden ja yrittäjien maksamilla eläkevakuutusmaksuilla, kertyneillä eläkevaroilla sekä niistä saaduilla tuotoilla.

Vuoden 2019 alusta otettiin käyttöön kansallinen tulorekisteri, joka sisältää kaikki palkkatiedot. Tulorekisteri on monen eri viranomaisen yhteinen tietokanta, joka muun muassa helpottaa palkkojen ilmoittamista eri tahoille. Eläkkeiden ja etuuksien ilmoittamien tulorekisteriin on tullut käyttöön vuoden 2021 alusta. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki veronalaiset etuudet ilmoitetaan tulorekisteriin. Näitä etuuksia ovat eläkkeiden lisäksi muun muassa eri lakien mukaiset päivärahakorvaukset ja muut sosiaalietuudet.

2.1 Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeen 63 vuoden alaikäraja nousee 1955 syntyneistä lähtien kolmella kuukaudella vuodessa, jokaista ikäluokkaa kohden, kunnes vanhuuseläkeikä on 65 vuotta (taulukko 2.1). Vuonna 1965 syntyneistä lähtien vanhuuseläkkeen alaikäraja sidotaan elinajanodotteeseen. Ensimmäinen, korkeintaan kahden kuukauden korotus 65 vuoden ikärajaan vahvistetaan 1965 syntyneille vuonna 2027 ja sitä sovelletaan vuonna 2030. Vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee tasavuosina. Ennusteet vuonna 1965 ja myöhemmin syntyneiden alimmasta vanhuuseläkeikästä on esitetty liitetaulukossa 2.8.

Taulukko 2.1.

Vanhuuseläkkeen alaikärajat sekä vakuuttamisvelvollisuuden ja eläkkeen karttumisen yläikärajat.

Syntymävuosi	Vanhuuseläkkeen alaikäraja	Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja
1954 tai aikaisemmin	63 v	68 v
1955	63 v 3 kk	68 v
1956	63 v 6 kk	68 v
1957	63 v 9 kk	68 v
1958	64 v	69 v
1959	64 v 3 kk	69 v
1960	64 v 6 kk	69 v
1961	64 v 9 kk	69 v
1962–1964	65 v	70 v
1965 ja nuoremmat	vahvistetaan myöhemmin	70 v

Työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavilla ennen vuotta 1958 syntyneillä pitkäaikaistyöttömillä on oikeus ansaittuun vanhuuseläkkeeseen 62-vuotiaana. Vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneillä työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeeseen on oikeus aikaisintaan ikäluokan alimmassa vanhuuseläkeikässä.

Eläkkeen karttuminen muuttui vuoden 2017 alusta. Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden ansioista 17-vuotiaasta, yrittäjillä 18-vuotiaasta lähtien. Niin sanottu siirtymäajan karttuma on 1,7 prosenttia palkasta 53–62-vuotiaille vuosina 2017–2025. Eläke tarkistetaan elinaikakertoimella (ks. luku 2.5).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia vakuuttamisvelvollisuuden ylärajaan asti. Vanhuuseläkkeellä oleva voi työskennellä rajattomasti ilman, että työeläkettä pienennetään.

Vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään yli ikäluokan alimman eläkeiän. Vuosina 1949–53 syntyneillä eläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus aikaisintaan vuoden 2017 alusta.

Eläkkeen laskentaa varten työansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

2.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke

Kertyneestä eläkkeestä voi ottaa 25 tai 50 prosenttia osittaisena varhennettuna vanhuuseläkkeenä (OVE). OVE lasketaan sen alkamisvuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä. OVE voi alkaa aikaisintaan 61-vuotiaana eikä sen myöntämiselle ole yläikärajaa. Alaikäraja nousee 62 vuoteen vuonna 1964 syntyneillä,

jonka jälkeen ikäraja sidotaan elinajanodotteen muutokseen ja se nousee samaa vauhtia kuin vanhuuseläkeikä.

Ennen ikäluokan alinta vanhuuseläkeikää nostettua eläkeosaa pienentää varhennusvähenne, joka on 0,4 prosenttia jokaista varhennettua kuukautta kohti. Esimerkiksi yhden vuoden ennen alinta vanhuuseläkeikää otetussa OVE:ssa varhennusvähenne on 4,8 prosenttia. Varhennus vähentää lopullista eläkettä pysyvästi. OVE:n alkaessa ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen lasketaan OVE:een lykkäyskorotus, joka on 0,4 prosenttia kuukautta kohden.

OVE:en sovelletaan sen alkamisvuodelle vahvistettua elinaikakerrointa, jos eläke alkaa ennen 62 ikävuoden täyttämistä. Jos OVE alkaa 62 vuoden iän täyttämisen jälkeen tai sen jälkeen, käytetään ikäluokan omaa elinaikakerrointa.

Myönnetyn 25 prosentin suuruisen eläkkeen voi muuttaa 50 prosentin suuriseksi eläkkeeksi, mutta muita muutoksia eläkkeen määrään ei voi tehdä. OVE:a ei voi lakkauttaa, mutta sen voi peruuttaa kolmen kuukauden sisällä sen alkamisesta.

OVE:n aikaiselle työskentelylle tai ansioille ei ole mitään rajoituksia. OVE:n aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä 1,5 prosentin tai siirtymäajan 1,7 prosentin mukaan. Loppuosa eläkkeestä myönnetään alimmassa eläkeiässä ilman varhennusvähenneä tai myöhemmin lykkäyskorotuksella korotettuna.

Osa-aikaeläkkeiden myöntäminen päättyi vuoden 2017 alusta. Aikaisemmin myönnetty osa-aikaeläkkeet voivat jatkua ja niihin sovelletaan ennen vuotta 2017 voimassa olleita säännöksiä. Osa-aikaeläkettä maksettiin noin 1 000 henkilölle vuoden 2019 lopussa. Osa-aikaeläkkeen aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä 1,5 prosentin tai siirtymäajan 1,7 prosentin mukaan. Ennen vuotta 1953 syntyneillä vanhuuseläkettä karttuu myös ansion alenemasta 0,75 prosenttia vuodessa.

2.3 Työkyvyttömyysetuudet

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuudet ovat työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Täyttä eläkettä maksetaan henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 3/5 ja osaeläkettä henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 2/5. Osatyökyvyttömyyseläke on määrältään puolet vakuutetun täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Kuntoutustuki myönnetään aina määräajaksi ja se on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen.

Työkyvyttömyyseläke koostuu työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeestä. Tulevan ajan eläke lasketaan eläketapahtumavuoden alusta sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän. Jos henkilön ikäluokalle ei ole vielä säädetty alinta vanhuuseläkeikää, tulevan ajan pääteikä on lähimmälle ikäluokalle säädetty alin vanhuuseläkeikä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä tulevan ajan pääteikä on siis toistaiseksi 65 vuotta, joka on vuonna 1964 syntyneiden laissa säädetty alin vanhuuseläkeikä. Tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsääntöisesti viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Eläkkeen karttumisprosentti tulevalta ajalta on 1,5.

Työkyvyttömyyseläke kerrotaan eläketapahtumavuonna 62 vuotta täyttävän ikäluokan elinaikakerroimella. Elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan ennen työkyvyttömyyttä karttuneeseen eläkkeen osaan. Kertoimen vaikutus on tällöin lievempi kuin vanhuuseläkkeeseen sovellettuna. Elinaikakerroin ei muutu, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään pysyvä kertakorotus, kun eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 31-vuotiailla 25 ja se laskee tästä prosenttiyksikön ikävuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeen rinnalla eläkkeen vähentymättä enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta. Siihen, miten työansiot vaikuttavat maksettavan eläkkeen määrään vaikuttaa myös se, kuinka pitkään ansiorajat ylittävä työskentely jatkuu. Työhönpaluun edistämislain (TyEdL) mukaan sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana voi ansaita aina vähintään 837,59 euroa kuukaudessa (vuonna 2021). Työhönpaluun edistämislaki on tällä hetkellä voimassa vuoden 2022 loppuun asti.

Kun työkyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ylittävät 60 prosentin ansaintarajan tai ansaintarajoista korkeimman, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään leppämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Sekä leppämisen että työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaituista työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuosityöansioista.

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää ikäluokan alimman vanhuuseläkeiän. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen vuotta 2017, eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi kyseisen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan päätteissä.

2.4 Työuraeläke

Työuraeläkkeen voi saada aikaisintaan 63 vuoden iässä. Alaikäraja sidotaan elinajanedotteeseen vuonna 1965 syntyneistä alkaen, jonka jälkeen ikäraja on aina kaksi vuotta vanhuuseläkeikää alempi. Vuonna 2021 työuraeläkkeen voi saada vuonna 1958 syntynyt ikäluokka, jonka alin vanhuuseläkeikä on 64 vuotta. Näin ollen työuraeläke voi olla heillä maksussa enintään vuoden ennen eläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi. Ensimmäiset työuraeläkkeet myönnettiin vuonna 2018. Työuraeläkkeitä oli myönnetty vuoden 2019 lokakuun loppuun mennessä noin 100 henkilölle, maksussa eläkkeitä on 60 kappaletta.

Työuraeläke edellyttää työkyvyttömyyttä, mutta vähemmän kuin työkyvyttömyyseläkkeessä. Työhistoriaa on oltava vähintään 38 vuotta ja sen on koostuttava rasittuneisuutta ja kuluneisuutta aiheuttavasta työstä. Äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahaa voi olla mukana enintään kolmen vuoden ajalta. Työuran pituusedellytyksen täytyy-

minen ratkaistaan työeläkerekisterissä olevien tietojen sekä eläkkeen hakijan toimittamien luotettavien selvitysten perusteella.

Työuraeläkkeen määrä on työuraeläkkeen alkamista edeltävän kuukauden loppuun mennessä ansaittu eläke. Työuraeläkkeen määrä on pienempi kuin työkyvyttömyyseläkkeen määrä, koska työuraeläke ei sisällä tulevan ajan eläkeosaa.

2.5 Perhe-eläke

Leskeneläkettä maksetaan tietyin edellytyksin edunjättäjän aviopuolisolle. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoon. Lapseneläkkeeseen ovat oikeutettuja edunjättäjän alle 18-vuotiaat lapset.

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä eikä ollut vielä täyttänyt vanhuuseläkeikää, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden työeläkkeen suuruinen. Leski ja lapset saavat taulukon 2.2 mukaisen osuuden edunjättäjän työeläkkeestä. Lapseneläkettä maksetaan lapsen täysi-ikäisyyteen asti.

Taulukko 2.2.

Perhe-eläkkeen osuudet.

	Lasten lukumäärä				
	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Jos edunsaajina ei ole alaikäisiä lapsia eikä leski ole eläkkeellä, leskelle maksetaan täyttä (6/12) leskeneläkettä kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen lesken omat laskennalliset työeläketulot vähentävät leskeneläkettä.

Leskeneläkettä vähentää se lesken eläketulo, joka ylittää 732,50 euroa kuukaudessa (vuonna 2021). Tämä leskeneläkkeen vähennyksen peruste kehittyy palkkakertoimen mukaisesti. Jos lesken oma eläke on pienempi kuin vähennyksen peruste, ei leskeneläkettä vähennetä.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti, kun lesken oma eläke suurempi kuin vähennyksen peruste eikä edunsaajina ole lapsia:

$$\text{Vähennetty leskeneläke} = 0,5 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times (\text{lesken oma eläke} - 732,50)$$

Taulukossa 2.3 on esimerkkejä vähennetyn leskeneläkkeen määrästä.

Taulukko 2.3.

Vähennetty leskeneläke, euroa.

		Edunjättäjän eläke							
		500	1 000	1 500	2 000	2 500	3 000	3 500	4 000
Lesken oma eläke	0	250	500	750	1 000	1 250	1 500	1 750	2 000
	500	250	500	750	1 000	1 250	1 500	1 750	2 000
	1 000	116	366	616	866	1 116	1 366	1 616	1 866
	1 500	0	116	366	616	866	1 116	1 366	1 616
	2 000	0	0	116	366	616	866	1 116	1 366
	2 500	0	0	0	116	366	616	866	1 116
	3 000	0	0	0	0	116	366	616	866
	3 500	0	0	0	0	0	116	366	616
	4 000	0	0	0	0	0	0	116	366

2.6 Palkattomat jaksot

Eläkettä kartuttavat taulukossa 2.4 näkyvät sairaus- ja kuntoutusetuudet, vanhempainpäivärahat, työttömyysetuudet ja koulutusetuudet. Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa. Ansiosidonnaisten sosiaalietuuksien ajoilta karttuu eläkettä vastaavien tulojen perusteella, joiden mukaan kyseisen sosiaalietuuden määrä on laskettu. Etuuden peruste otetaan huomioon eri tavalla laskettaessa ansaittua eläkettä ja tulevan ajan eläkettä.

Päivärahaetuuksien ajoilta eläkkeen perusteena on vastaava 12 kalenterikuukauden vuositulo kuin etuuden perusteena. Vanhempainpäivärahojen perusteena olevista ansioista otetaan huomioon 121 prosenttia, Kelan kuntoutusrahan perusteena olevista ansioista 55 prosenttia ja sairauspäivärahoista 62 prosenttia.

Sekä tutkintoon johtaneesta opiskelusta että lapsenhoidon ajalta karttuu erillislain mukaista etuutta saman kiinteän euromäärän perusteella. Etuusansio otetaan huomioon tulevan ajan ansioissa kaksinkertaisena.

Eläkettä karttuu ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella viideltä vuodelta, ammatikorkeakoulututkinnon perusteella neljältä vuodelta sekä alemman korkeakoulututkinnon ja ammatillisen perustutkinnon perusteella kolmelta vuodelta. Jos henkilö on suorittanut useampia tutkintoja, oikeus etuuteen on kuitenkin yhteensä enintään viideltä vuodelta.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia etuuden perusteena olevasta ansiosta. Sosiaalietuuksien ajalta karttuu eläkettä silloin, kun työansioita on työuran aikana ollut vähintään 18 410,22 euroa (vuoden 2021 tasossa). Etuuden perusteella ei kartu eläkettä ajalta, jolta maksetaan työeläkelakien mukaista eläkettä. Ulkomailta maksettava eläke ei estä karttumista palkattomilta ajoilta.

Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laskemista varten. Päiväkohtaiset etuuden perusteet kerrotaan etuuspäivien lukumäärällä, jotta saadaan etuuskohtainen vuosiansio.

Taulukko 2.4.

Sosiaalietuuden perusteena olevan ansion huomioon ottaminen eläkkeessä. Rahamäärät ovat vuoden 2021 tasossa.

Etuus	Sosiaalietuuden perusteesta otetaan huomioon ansaitussa eläkkeessä	Otetaan huomioon tulevan ajan eläkkeessä
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	121 %	121 %
– Työnantajalle maksetulta ajalta (työnantaja maksaa äitiysajan palkkaa)	21 %	21 %
– Vähintään	767,09 €/kk	767,09 €/kk
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	75 %	100 %
Kuntoutusraha (Kela)	55 %	100 %
Kuntoutusraha (työeläkelait, LITA)	65 %	100 %
LITA-ansionmenetykskorvaukset	65 %	100 %
Aikuiskoulutustuki	65 %	100 %
Sairauspäiväraha ja erityishoitoraha	62 %	100 %
Tartuntatautipäiväraha	65 %	100 %
Vuorottelukorvaus	55 %	100 %
Työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki	0 %	1 534,18 €/kk
Sairauspäiväraha peruspäivärahan jälkeen	0 %	1 534,18 €/kk
Kotihoidontuki	767,09 €/kk	1 534,18 €/kk
Tutkinto	767,09 €/kk	1 534,18 €/kk

2.7 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2021 palkkakerroin on 1,465. Nousua edellisestä vuodesta on 1,3 prosenttia. Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädetyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkelakien mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2021 työeläkeindeksi nousi 0,5 prosenttia edellisvuodesta ja sen pisteluku on 2 631.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen kehitystä mitataan vuoden kolmannen neljänneksen vuosimuutoksella. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain asetuksella lokakuun loppuun mennessä.

2.8 Elinaikakerroin

Vuodesta 2010 lähtien alkavat vanhuuseläkkeet on tarkistettu elinaikakertoimella, jonka avulla eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään.

Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuodelle 2021 elinaikakerroin saa arvon 0,94984 ja se koskee vuonna 1959 syntyneiden vanhuuseläkkeitä. Kerroin koskee myös tätä nuorempia, joille vuonna 2021 myönnetään vanhuuseläke alemmassa eläkeiässä, työkyvyttömyyseläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke.

Tänä vuonna alimmassa vanhuuseläkeiässä tai vanhempana eläkkeelle siirtyvien eläke tarkistetaan ikäluokalle aiemmin vahvistetulla kertoimella (liitetaulukko 2.8).

Elinaikakertoimen laskentatapa muuttuu vuonna 1965 syntyneistä alkaen, jolloin elinaikakertoimessa otetaan huomioon myös eläkeiän sitominen elinajanodotteeseen.

Elinaikakerroin vaikuttaa perhe-eläkkeeseen edunjättäjän eläkkeen kautta. Elinaikakerrointa ei sovelleta varsinaiseen perhe-eläkkeeseen vaan sen vaikutus on mukana edunjättäjän eläkkeessä, jonka pohjalta perhe-eläke on laskettu.

Elinaikakerrointa ei sovelleta kansaneläkkeen määrään. Kansaneläke ja takuueläke korvaavat osaltaan elinaikakertoimen aiheuttamaa työeläkkeen pienennystä.

3 Kansaneläkejärjestelmän etuudet

Kansaneläkejärjestelmästä maksettavat kansaneläke- ja takuueläke-etuudet turvaavat perustoimeentulon, jos työeläketurva jää pieneksi tai sitä ei ole karttunut ollenkaan. Kansaneläkejärjestelmän toimeenpanosta vastaa Kela. Kansaneläkejärjestelmän etuudet ja kansaneläkerahaston toimintakulut rahoitetaan täysin valtion budjetista.

Kansaneläkelaisissa määritellyt ja Kelan maksamat eläkkeet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke määräytyvät samalla tavalla. Takuueläke täydentää näitä eläkkeitä, jos kokonaiseläke jää matalaksi. Perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan.

Eläkkeensaajalla voi lisäksi olla oikeus asumistukeen, hoitotukeen, lapsikorotukseen tai rintamalisään.

3.1 Kansaneläke

3.1.1 Oikeus kansaneläkkeeseen

Täyteen kansaneläkelain mukaiseen **vanhuuseläkkeeseen** on oikeus 65 vuoden iässä. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen on oikeus 63 vuoden iässä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä kansaneläkkeen vanhuuseläkeikä sidotaan työeläkelain mukaiseen ikäluokkakohtaiseen eläkeikään. Vuosina 1958–1961 syntyneillä on oikeus saada vanhuuseläke varhennettuna 64 vuoden iässä. Vuonna 1962 tai myöhemmin syntyneet eivät voi ottaa kansaneläkettä varhennettuna.

Ennen vuotta 1958 syntyneellä työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavalla pitkäaikaistyöttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen varhennusvähennyksellä vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden iässä. Vuosina 1958–1961 syntyneillä pitkäaikaistyöttömillä ikäraja on 64 vuotta. Vuonna 1962 tai myöhemmin syntyneillä pitkäaikaistyöttömillä ei ole oikeutta vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen ennen vanhuuseläkeikää.

Kansaneläkelain mukaisen **työkyvyttömyyseläkkeen** voi saada, jos sairaus, vika tai vamma estää kohtuullisen toimeentulon turvaavan työnteon. Henkilön katsotaan saavan kohtuullisen toimeentulon, jos hän ansaitsee kuukaudessa yli 837,59 euroa.

Pelkän osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tai työuraeläkkeen saajalla ei ole oikeutta kansaneläkkeeseen, jos henkilö ei ole täyttänyt Kelan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavaa ikää.

3.1.2 Kansaneläkkeen määrä

Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2021 nousee 0,4 pro-

senttia edellisvuodesta indeksikorotuksen seurauksena. Täysi määrä on yksin asuvalle henkilölle 665,29 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 593,97 euroa kuukaudessa. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 56,29 euroa kuukaudessa vuonna 2021. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2021 on 6,77 euroa kuukaudessa.

$$\text{Kansaneläke} = \text{Täysi kansaneläke} - 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{rajatulo})$$

Taulukko 3.1.

Täysi kansaneläke vuonna 2021, euroa kuukaudessa.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei enää saa kansaneläkettä
Yksin asuva	665,29	1 373,30
Avo- tai avioliitossa	593,97	1 230,63

Varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkettä varhennetaan vanhuuseläkeistä. Lykättyä kansaneläkettä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen. Vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneen kansaneläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkamista lykätään vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeen.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon. Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä. Maksussa olevan kansaneläkkeen määrä tarkistetaan siviilisäädyn muuttuessa tai jos työeläkkeessä tapahtuu joku muu kuin indeksistä johtuva muutos.

3.1.3 Kansaneläkkeessä huomioon otettavat tulot

Kansaneläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- työeläkkeen varhennettun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys (perhe-eläkkeessä edunjättäjän varhennusvähennystä ei lisätä tuloksi)
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain ja sotilastapaturmalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia
- osittainen varhennettu vanhuuseläke varhennusvähennyksellä lisättynä ja ilman mahdollista lykkäyskorotusta.

Kansaneläkettä laskettaessa henkilön työeläketuloa ei kuitenkaan ole

- 63 vuoden iän täyttämisen jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläkkeen osa vuosilta 2005–2016
- työeläkkeen lykkäyskorotus alimman vanhuuseläkeiän täyttämisen jälkeiseltä ajalta
- työeläkkeen lapsikorotus
- työeläkkeen kuntoutuskorotus
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava kertakorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä).

Kansaneläkettä pienentää työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema 4,5 prosentin karttuma siis pienentää kansaneläkettä. Työeläkkeen varhennettu vanhuuseläke ja osittainen varhennettu vanhuuseläke otetaan tulona huomioon ilman varhennusvähennystä.

Ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkkeen määrää pienentää toisen EU-maan maksama työeläke samalla lailla kuin Suomen työeläke sovellettaessa EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004.

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon ulkomailta maksettavat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset työeläkkeet
- työtapaturmaan perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvamman perustuvat perhe-eläkkeet
- maatalousyrittäjien luopumisetuuksia vastaavat etuudet
- kansaneläkettä ja kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä vastaavat eläkkeet.

3.2 Takuueläke

Takuueläke on Kelan eläke-etuus, joka on tarkoitettu pienten eläketulojen saajille. Takuueläkettä ei kuitenkaan makseta, jos henkilö saa pelkästään osa-aikaeläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä, perhe-eläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä. Takuueläke on veronalainen etuus ja sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille.

Vuonna 2021 takuueläkkeen täysi määrä on 837,59 euroa kuukaudessa. Indeksikorotus korotti täyttä määrää 0,4 prosentilla edellisvuodesta. Pelkkää kansaneläkettä saava, puolison kanssa asuva saa takuueläkettä enimmillään 243,62 euroa kuukaudessa. Pienin maksettava takuueläke on 6,77 euroa kuukaudessa.

Takuueläkkeeseen ei lasketa lykkäyskorotusta, mutta siihen sovelletaan samaa varhennusvähennystä kuin kansaneläkkeeseen. Vanhuuseläkkeen saajalle takuueläke voidaan siten myöntää kansaneläkkeen tavoin aikaisintaan 63-vuotiaana.

Takuueläkkeen määrään vaikuttavat henkilön saamat muut, myös ulkomailta saadut, eläketulot. Siihen eivät vaikuta eläkettä saavan hoitotuki, rintamalisät eikä eläkkeen lapsikorotus. Takuueläkettä eivät myöskään pienennä ansiotulot, pääomatulot eikä omaisuus tai omaishoidon tuki. Takuueläke otetaan kuitenkin tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE) perusteella ei synny oikeutta takuueläkkeeseen. Jos jotain muuta takuueläkkeeseen oikeuttavaa eläkettä maksetaan OVE:n rinnalla, maksussa oleva OVE otetaan takuueläkettä pienentävänä tulona huomioon.

Takuueläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- kansaneläke
- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- kaikki ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset, jotka Suomessa maksettuna otettaisiin tuloksi
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain ja sotilastapaturmalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia
- osittainen varhennettu vanhuuseläke maksussa olevan määrän suuruisena
- muut eläkkeet ja korvaukset (sanomalehtimies-, urheilija- ja taiteilijaeläkkeet ja perhe-eläkkeet, taiteilijaprofessorin ja taiteilija-apurahansaajan eläke ja perhe-eläke, diplomaatin puolisolle maksettava erityiskorvaus, rikosvahinkolain mukainen perhe-eläke, potilasvahinkolain mukainen perhe-eläke)

65 vuotta täyttäneillä tai 16 vuotta täyttäneillä ja kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömillä maahanmuuttajilla on myös oikeus takuueläkkeeseen, jos asumisaikavaatimukset täyttyvät.

Takuueläke = 837,59 – muut eläketulot

3.3 Perhe-eläke

3.3.1 Leskeneläke

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus vain alle 65-vuotiaalla leskellä. Leskeneläkettä maksetaan silloin, kun leski ja edunjättäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avolesken lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Alkueläke on vakiomääräinen, eivätkä siihen vaikuta lesken omat tulot tai omaisuus. Vuonna 2021 alkueläkkeen määrä on 328,74 euroa kuukaudessa.

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (102,97 €/kk) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 125,13 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 981,05 €/kk).

Jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta, jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 56,29 euroa kuukaudessa, tädestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 111,63 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 967,55 €/kk).

Lesken jatkoeläkettä pienentävät muut tulot. Tuloina otetaan huomioon 60 prosenttia työtuloista, työttömyysturvasta, sairauspäivärahasta ja lasten kotihoidontuen hoitorahasta. Täysimääräisinä otetaan huomioon lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo. Työeläkkeenä otetaan huomioon vastaavat eläkkeen osat kuin omassa kansaneläkkeessä.

Taulukko 3.2.

Leskeneläkkeen määrä vuonna 2021, euroa kuukaudessa.

Alkueläke (6 kk)	328,74
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	637,41
– avo- tai avioliitossa	565,38
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	534,44
– avo- tai avioliitossa	462,41

3.3.2 Lapseneläke

Kelan lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjättäjän omalle lapselle, otto-lapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjättäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18 vuotta täyttänyt voi saada Kelalta niin sanottua koululaiseläkettä 21 vuoden iän täyttämiseen asti. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen.

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärä, jota maksetaan, jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 239,21 euroa kuukaudessa.

$$\text{Lapseneläke} = \text{perusmäärä} + (\text{täysi täydennysmäärä} - 0,5 \times (\text{muut perhe-eläkkeet} - \text{rajatulo}))$$

Taulukko 3.3.

Lapseneläke vuonna 2021, euroa kuukaudessa.

Perusmäärä	60,49
Lapsen täydennysmäärä	91,49
Täysi lapseneläke	151,98
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	56,29

3.4 Eläketuki

Eläketuki on kertaluonteinen ratkaisu, jossa turvataan ikääntyneille pitkäaikaistyöttömille toimeentulo ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Laki tuli voimaan 1.6.2017 ja se koski ennen 1.9.1956 syntyneitä henkilöitä. Eläketuki laajeni 1.10.2019 koskemaan ennen 1.9.1958 syntyneitä henkilöitä, jotka olivat olleet työttöminä lähes yhtäjaksoisesti viisi vuotta. Lisäksi edellytettiin, että henkilöllä oli oikeus työmarkkinatukeen 31.8.2018.

Eläketuki vastaa määrältään takuueläkettä (837,59 e/kk vuonna 2021). Eläketukeen sovelletaan verolainsäädännössä eläkettä koskevia säännöksiä. Eläketuen saajalla on oikeus kansaneläkelain mukaiseen lapsikorotukseen, eläkkeensaajan asumistukeen sekä hoitotukeen. Eläketuki päättyy vanhuuseläkkeen alkaessa tai viimeistään 65 vuoden iässä. Eläketukea sai 4 406 henkilöä vuonna 2020.

3.5 Kansaneläkeindeksi

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Vuonna 2021 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1639. Pisteluku kasvaa siis 0,4 prosenttia edellisvuodesta.

Kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla edellisen vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaislukuna ilmoitettu keskiarvo laissa määritellyllä jakajalla. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä ja uuden indeksin mukaisia etuuksia maksetaan seuraavan vuoden tammikuun alusta lähtien.

3.6 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan.

Perhe-eläkkeen voi saada, jos edunjättäjä oli 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Leskeneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös leski on asunut Suomessa ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään ja muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Lapseneläkkeen osalta edellytetään, että lapsi on asunut Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta.

EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta EU-maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Jos henkilöllä ei ole missään maassa yhden vuoden vakuutusaikaa, hänellä on oikeus kuitenkin kansaneläkkeeseen, jos hän on viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa ja kaikkien maiden vakuutusaika on yhteensä vähintään kolme vuotta.

Jos asumisaikavaatimukset täyttyvät, mutta hakija tai edunjättäjä on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen tai 65 vuoden täyttämisen välisestä ajasta, suhteutetaan kansaneläke sekä leskeneläke Suomessa asuttuun aikaan. Lapseneläkettä ja takuueläkettä ei suhteuteta asumisaikaan.

3.7 Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajan asumistukea voi hakea pienituloisen eläkeläinen, joka asuu pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnossa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi. Jos samassa asunnossa eläkkeensaajan kanssa asuu alle 18-vuotiaita lapsia tai muita henkilöitä kuin avio- tai avopuoliso, eläkkeensaaja voi saada yleistä asumistukea.

Eläkkeensaajan asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen tai osa-aikaeläkkeen saajille, eikä vapaaehtoista eläkettä saavalle henkilölle. Heillä voi olla oikeus yleiseen asumistukeen.

Vuonna 2021 asumistukea voidaan maksaa, jos eläkkeensaajalla on asumiskustannuksia vähintään 715 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,77 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajan asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuusuuden. Perusomavastuu on kaikilla eläkkeensaajilla 618,73 euroa vuodessa. Eläkkeensaajan ja hänen puolisonsa tuloista riippuen perusomavastuun päälle voidaan laskea lisäomavastuu. Lisäomavastuu on 41,3 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää perhesuhteiden mukaisesti määräytyvät tulorajat. Eläkkeensaajan asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

$$\text{Asumistuki} = 0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - (\text{perusomavastuu} + \text{mahdollinen lisäomavastuu}))$$

Asumiskustannusten hyväksyttävät enimmäismäärät määräytyvät asuinkunnan perusteella. Vuonna 2021 asumiskustannusten enimmäismäärät nousevat asumismenojen muutosta vastaavasti 0,9 prosenttia.

Taulukko 3.4.

Asumiskustannusten enimmäismäärät vuonna 2021, euroa vuodessa.

I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
8 433	7 755	6 804

Kuntaryhmä I Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa.

Kuntaryhmä II Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvolaa, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti.

Kuntaryhmä III muut kunnat.

Taulukko 3.5.

Lisäomavastuun tulorajat vuonna 2021.

	€/v	€/kk
Yksin asuva	9 334	777,83
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	13 390	1 115,83
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	15 239	1 269,92

Taulukko 3.6.

Enimmäismääräinen asumistuki vuonna 2021, euroa kuukaudessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksin asuva	597,33	549,31	481,95
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	298,66	274,66	240,98

3.8 Muut lisät

Taulukkoon 3.7 on koottu eläkkeensaajan hoitotukien, lapsikorotuksen, rintamalisien ja veteraanilisän määrät vuonna 2021. Eläkkeensaajien hoitotuesta säädetään vammaistukilaissa, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Eläkkeensaajan hoitotukia ovat perus-, korotettu ja ylin hoitotuki, joita myönnetään avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella.

Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Lisäksi ylimääräistä rintamalisää ja korotettua tai ylintä hoitotukea saaville Kela maksaa veteraanilisää.

Rintamalisää ja ulkomaille maksettavaa rintamalisää korotettiin huhtikuun 2020 alusta. Rintamalisä nousi tällöin noin 50 eurosta 125 euroon.

Taulukko 3.7.

Muiden lisien määriä vuonna 2021, euroa kuukaudessa.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	71,48	Lapsikorotus	22,23
Korotettu hoitotuki	155,72	Rintamalisä	125,46
Ylin hoitotuki	329,27	Ylimääräinen rintamalisä	Täysi määrä 258,13 (vähintään 6,53)
		Veteraanilisä	107,88

4 Ensisijaiset etuudet

Tapaturma- ja liikennevakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia. Etuudensaaja saa siis työeläkettä vain siltä osin, kuin hänen työeläkkeensä on suurempi kuin ensisijaiset etuudet. Ensisijaiset etuudet eivät kuitenkaan vaikuta vähentävästi vahinkotapahtumavuoden jälkeisen työskentelyn perusteella karttu-neeseen työeläkkeeseen. Tapaturmavakuutuksen päivärahan ja liikennevakuutuksen mukaisen päivärahaa vastaavan ansionmenetykskorvauksen ajalta karttuu uutta työeläkettä myös kyseisen etuuden perusteella.

Ensisijaisista etuuksista korvataan ansiotulojen menetys sen suuruisena kuin vahingonkärnsijä olisi ilman vahingon sattumista ansainnut. Ensisijaisia etuuksia ovat seuraavien lakien mukaiset ansionmenetykskorvaukset tai eläkkeet tietyin poikkeuksin:

- työtapaturma- ja ammattitautilaki
- maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- liikennevakuutuslaki
- sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annettu laki
- kriisinhallintatehtävissä sattuneen tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annettu laki.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ensisijainen liikennevakuutukseen nähden. Edelleen liikenne- ja työtapaturmakorvaukset ovat ensisijaisia potilasvakuutukseen nähden.

Työtapaturma- ja ammattitautilaki korvaa työtapaturmista ja ammattitaudeista aiheutuneet ansionmenetykset ja sairaanhoitokulut. Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksetaan päivärahaa vuoden ajan ja työkyvyttömyyden jatkuessa tämän jälkeen tapaturmaeläkettä. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa päivärahan ja tapaturmaeläkkeen suuruisena. Vakuutuksesta maksetaan myös muun muassa tutkimus- ja hoitokustannukset, haittaraaha pysyvästä haitasta, ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus sekä kuolemantapauksessa hautausapu ja omaisille perhe-eläkettä.

Työtapaturmavakuutuksen mukaisen päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen samansuuruinen kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka. Jos sairausajalta ei ole maksettu palkkaa, määräytyy päiväraha tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työansioden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansioista. Vuosityöansio määritetään lähtökohtaisesti joko edellisvuoden ansioista tai viiden viimeisen vuoden tulojen keskiarvosta, jos näiden tulojen välillä on vähintään 20 prosentin ero. Päivärahaa voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioden aleneminen on osittaista. Korvauksen saamiseksi tulee työkyvyn alentuman olla vähintään kymmenen prosenttia.

Täysi tapaturmaeläke on 85 prosenttia vuosityöansiosta alle 65-vuotiaalle ja 70 prosenttia vuosityöansiosta 65 vuotta täyttäneelle. Myös tapaturmaeläke voidaan maksaa osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on vähintään kymmenen prosenttia.

Jos tapaturma sattuu vanhuuseläkkeen rinnalla tehdyssä työssä, päivärahaa ja tapaturmaeläkettä maksetaan kolmen vuoden ajan, enintään 68 ikävuoden täyttämiseen asti. Päivärahaa ja tapaturmaeläkettä ei tällöin vähennetä työeläkkeestä.

Jos henkilö loukkaantuu liikenneonnettomuudessa, hän saa **liikennevakuutuslain** mukaista korvausta. Liikennevakuutuksesta korvataan muun muassa sairaanhoitokulut, ansionmenetyt, tilapäinen ja pysyvä haitta sekä lesken ja lasten elatuksen menetys. Henkilövahingoista maksettaville erilaisille korvauksille ei ole enimmäismäärää, vaan korvaus suoritetaan todellista vahinkoa vastaavana.

Potilasvahinkolain mukaan voidaan maksaa korvauksia henkilövahingosta. Vuonna 2021 potilasvahingon korvaukset palaavat eläkkeensaajan näkökulmasta toissijaisiksi etuuksiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että maksettua potilasvahinkolain korvausta ei enää vähennetä työeläkkeestä. Työeläkettä maksetaan täysimääräisesti ja potilasvakuutuksesta korvataan työeläkkeen yli menevä osuus. Työeläkejärjestelmästä maksettavien työkyvyttömyyseläkkeiden ja kuntoutusetuuksien osalta potilasvakuutusjärjestelmän rahoituksellinen ensisijaisuus kuitenkin säilyy, jolloin eläkelaitos voi potilasvahinkotilanteissa periä enintään työeläkettä vastaavan osuuden Potilasvakuutuskeskukselta.

5 Verotus

Työeläke, kansaneläke ja takueläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja asumistuki.

Myös työtapaturma-, liikenne- ja potilasvahinkovakuutuksesta maksettavia eläkkeitä verotetaan ansiotuloverotuksen mukaisesti eläkkeenä. Eläketulona ei sen sijaan pidetä näistä vakuutuksista maksettuja päivärahoja tai ohimenevän työkyvyttömyyden perusteella saatuja korvauksia.

Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimassa olleen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty.

5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot sekä valtionverotuksessa valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksessa kunnallisverotuksen vähennykset.

Ansiotuloista tehtävien vähennysten lisäksi verosta tehtäviä vähennyksiä ovat työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys. Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisimpia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

Eläkkeensaaja voi saada kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen sekä valtionverotuksessa eläketulovähennyksen ja mahdollisen invalidivähennyksen. Kunnallisverotuksen invalidivähennys lasketaan vain, jos verovelvollisella on muuta ansiotuloa kuin eläketuloa. Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin 90 eurolla 3 630 euroon vuoden 2021 alusta.

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se muuttuu kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Vuonna 2021 kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousee 40 eurolla 9 270 euroon. Eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa kunnallisveroa alle 11 674 euron vuosieläkkeestä (973 €/kk). Eläketulovähennys ulottuu 27 446 euron vuosituloihin (2 287 €/kk) asti.

Valtionverotuksen eläketulovähennykseen vaikuttaa kansaneläkkeen täyden määrän lisäksi tuloveroasteikon alaraja. Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,726 kerrotun täyden kansaneläkkeen määrästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään täyteen kymmenen euron määrään. Vuonna 2021 valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä laskee edellisvuoden 11 540 eurosta 11 150 euroon. Eläketulovähennyksen vuoksi valtionverotus kohdistuu vuonna 2021 yli 24 628 euron vuosieläkkeisiin (2 052 €/kk).

Taulukko 5.1.

Eläketulovähennyksen täysi määrä vuonna 2021 sekä vuosituloraja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloraja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan, euroa.

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	9 270	11 674	27 446
Valtionverotus	11 150	24 628	40 493

Palkansaaja saa tulonhankkimisvähennyksen sekä kunnallisverotuksessa perusvähennyksen ja ansiotulovähennyksen ja valtionverotuksessa työtulovähennyksen. Palkansaajan maksamat työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Vuonna 2021 valtionverotuksen työtulovähennys on 12,7 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 840 euroa. Työtulovähennys ulottuu noin 131 100 euron vuosituloihin asti.

5.2 Ansiotuloverot ja pakolliset sosiaalivakuutusmaksut

Valtion tuloveroa suoritetaan verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Vuonna 2021 tuloveroasteikon tulorajoja korotettiin 2,5 prosentilla. Muutos lieventää veroasteikkoa vuoteen 2020 verrattuna.

Tuloveroasteikkoon lisättiin uusi ylin tuloluokka (niin kutsuttu solidaarisuusvero), vuonna 2013. Veroasteikkoa kiristettiin vuonna 2016 alentamalla asteikon ylimmän tuloluokan euromääräistä alarajaa 90 000 eurosta 72 300 euroon, jolloin kaksi ylintä tuloluokkaa yhdistyivät. Tämän jälkeen raja on pysynyt muutoin samana, mutta siihen on tehty vuosittain vastaava indeksitarkistus kuin muihinkin tuloluokkiin. Vuodelle 2021 ylimmän tuloluokan alaraja on 80 500 euroa.

Taulukko 5.2.

Valtion tuloveroasteikko vuonna 2021.

Verotettava tulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävistä tulon osasta, %
18 600–27 900	8,00	6,00
27 900–45 900	566,00	17,25
45 900–80 500	3 671,00	21,25
80 500–	11 023,50	31,25

Eläketulon lisävero määräytyy kuten edellisvuonna. Sitä maksetaan 5,85 prosenttia 47 000 euron vuosieläkkeestä (3 917 €/kk) alkaen.

Yleisradiovero määräytyy kuten edellisvuonna. Veroa maksetaan 2,5 prosenttia 14 000 euroa ylittävistä vuosituloista. Enimmäismäärä on 163 euroa. Eläkkeensaaja maksaa yleisradioveroa 1 167 eurosta alkaen. Enimmäismäärää maksetaan 1 710 euron kuukausieläkkeestä alkaen.

Ansiotulosta suoritetaan **kunnallisveroa** kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 20,02, joka on 0,05 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuonna. Taulukossa 5.3 on esitetty eräiden kuntien kunnallisveroprosentit.

Taulukko 5.3.

Eräiden kuntien tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu vuonna 2021.

	Kunnallisveroprosentti
Helsinki	18,00
Espoo	18,00
Vantaa	19,00
Tampere	20,25
Oulu	20,50
Turku	19,50
Kuopio	20,75
Keskimäärin koko maa	20,02
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	0,68
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,65

Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Keskimääräinen kirkollisvero on 1,39 prosenttia ja sitä maksavat evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvat henkilöt. Kirkollisvero ei ole mukana jäljempänä esitetyissä laskelmissa.

Sairaanhoitomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Palkansaajan sairaanhoitomaksu on 0,68 prosenttia vuonna 2021. Eläke- ja etuustuloista perittävä sairaanhoitomaksu on 1,65 prosenttia. Palkansaaja maksaa sairausvakuutuksen

päivärahamaksua 1,36 prosenttia, jos vuositulon yhteismäärä on vähintään 14 766 euroa (edellisvuonna 1,8 % 14 574 euroa ylittävästä tulosta). Jos tulojen yhteismäärä jää alle 14 766 euron, päivärahamaksua ei makseta. Yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti vakuutettujen yrittäjien maksama lisärahoitusosuus on 0,19 prosenttia (edellisvuonna 0,15 %) ja päivärahamaksu siten 1,55 prosenttia vuonna 2021. Eläke- ja etuustuloista ei makseta sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Vuonna 2021 työntekijän **työeläkevakuutusmaksu** on 17–52-vuotiaalla sekä 63–67-vuotiaalla 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiaalla 8,65 prosenttia (sama kuin edellisvuonna). Palkansaajan **työttömyysvakuutusmaksu** nousi edellisvuoden 1,25 prosentista 1,4 prosenttiin.

Palkansaajan vero- ja maksuprosentti vaihtelee iän mukaan, koska palkansaajan maksut ovat erilaiset eri ikäisillä (taulukko 5.4). Työeläkevakuutusmaksua ja työttömyysvakuutusmaksua maksetaan 17-vuotiaasta alkaen ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua 16-vuotiaasta alkaen. Taulukossa näkyvien bruttopalkasta laskettavien maksujen lisäksi palkansaaja maksaa sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua (0,68 %) kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta, joten sitä aletaan maksaa kuukausitulojen ylittäessä noin 1 450 euroa, ja maksun osuus bruttopalkasta muuttuu tulotason mukaan.

Taulukko 5.4.

Palkansaajan maksut eri-ikäisillä palkansaajilla.

	Työeläke- vakuutusmaksu	Työttömyys- vakuutusmaksu	Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (14 766 €/vuosi tuloista alkaen)	Yhteensä
alle 53-vuotias	7,15 %	1,40 %	1,36 %	9,91 %
53–62-vuotias	8,65 %	1,40 %	1,36 %	11,41 %
63–64-vuotias	7,15 %	1,40 %	1,36 %	9,91 %
65–67-vuotias	7,15 %	0,00 %	1,36 %	8,51 %
68-vuotias	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %

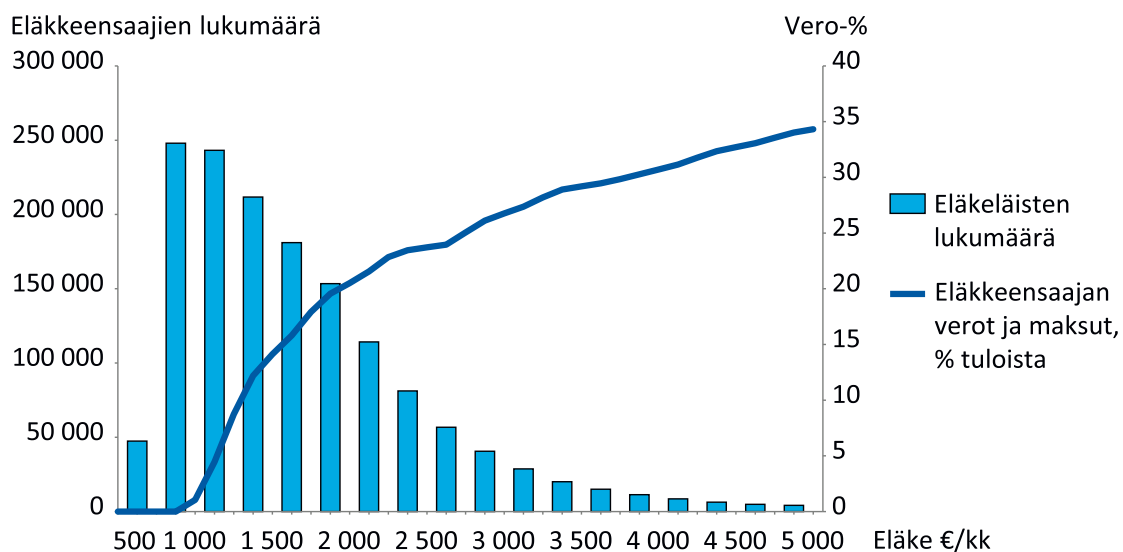
5.3 Erot eläkkeen- ja palkansaajan verotuksessa

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Kuviosta 5.1 näkyy, että eläkkeensaajia on eniten tulotasolla, jolla eläkkeestä ei makseta veroa tai veroprosentti on pieni. Noin 36 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euron ja verot siten alle kymmenen prosentin. Noin 14 prosenttia eläkeläisistä saa yli 2 500 euron eläkettä, millä tulotasolla veroprosentti nousee yli 23:een. Yli 4 000 euron eläkettä saa 2,9 prosenttia eläkeläisistä, jolloin veroja maksetaan yli 31 prosenttia. Kuviossa ei oteta huomioon eläkkeensaajan muita mahdollisia tuloja.

Kuvio 5.1.

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (ei osa-aikaeläke ja osittainen vanhuuseläke) kokonais-eläkejakauma 31.12.2019 sekä eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti vuonna 2021.

Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasoilla. Eläkkeensaajan veroprosentti oli vuosina 2008–2012 pääosin matalampi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkevakuutusmaksu (53–67-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu. Vuonna 2013 suurten eläkkeiden verotus nostettiin palkansaajan (53 v. täytt.) vero- ja maksuprosentin tasolle eläkkeensaajan lisäverolla.

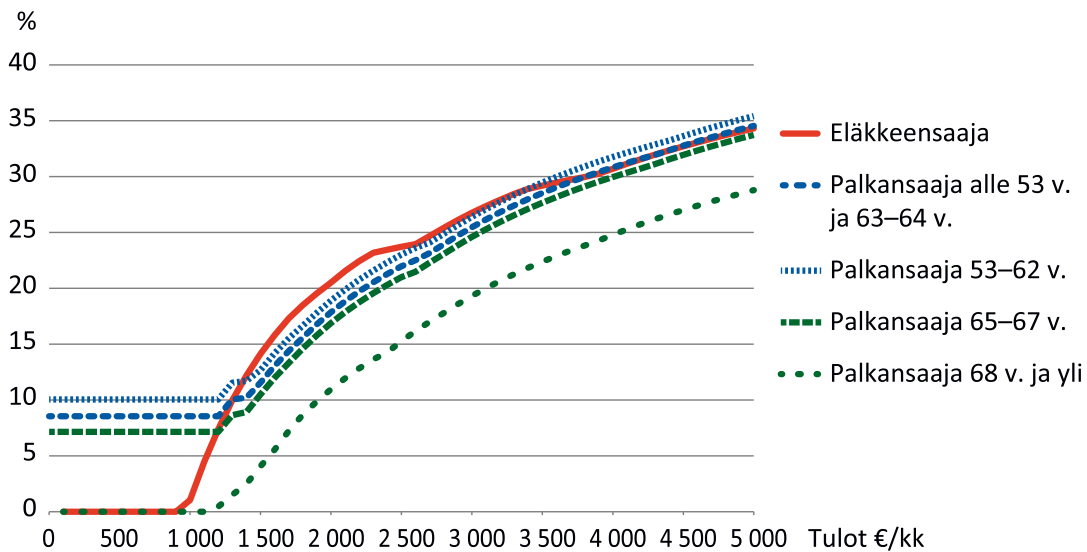
Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosentin muutos edellisvuodesta vaihtelee eri tulotasoilla. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin edellisvuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset, eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti laskee hieman kaikilla tulotasoilla.

Kun palkkatulon veroprosenttia verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna, niin palkansaajan veroprosentti laskee tulotasosta riippuen 0,1–0,2 prosenttiyksikköä.

Kuviossa 5.2 on esitetty eläkkeensaajan ja palkansaajan vero- ja maksuprosentti eri tulotasoilla. Palkansaajan prosentti vaihtelee iän mukaan, koska palkansaajan maksut ovat erilaiset eri-ikäisellä. 68 vuotta täyttänyt palkansaaja ei maksa enää palkansaajan maksuja.

Kuvio 5.2.

Palkansaajan ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2021, prosenttia tuloista. (Kuukausitulo on vuositulo/12).

Taulukko 5.5.

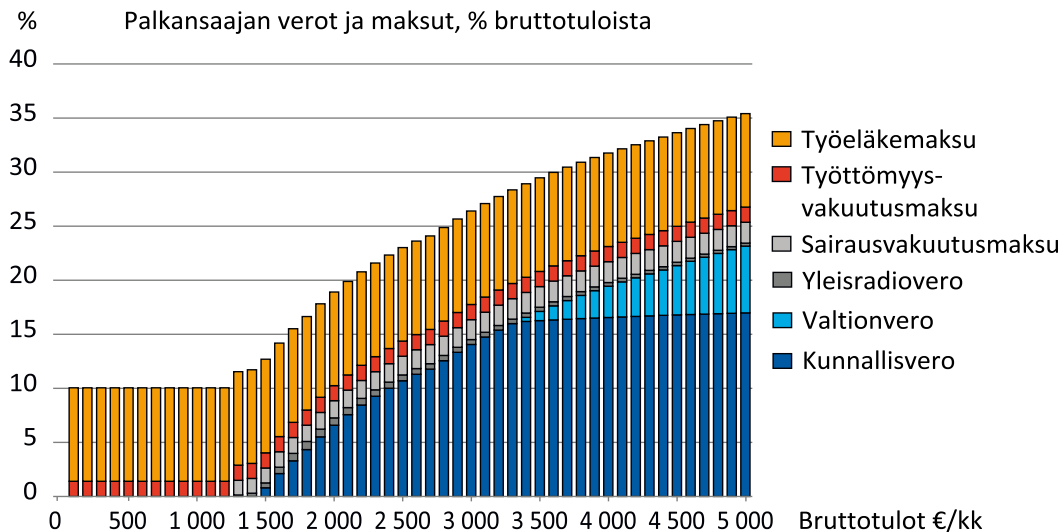
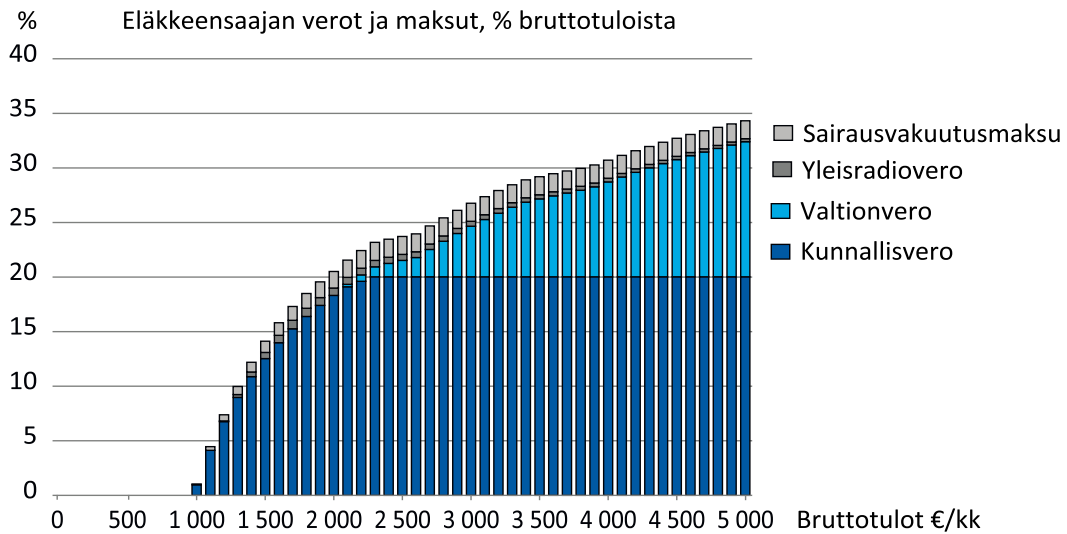
Verot ja maksut vuonna 2021, prosenttia tuloista.

Tulot €/kk (vuositulo/12)	Eläkkeen- saaja	Palkansaaja alle 53-v. ja 63-64-v.	Palkansaaja 53-62-v.	Palkansaaja 65-67-v.	Palkansaaja 68-v.-
500	0,0 %	8,6 %	10,1 %	7,2 %	0,0 %
750	0,0 %	8,6 %	10,1 %	7,2 %	0,0 %
1 000	1,0 %	8,6 %	10,1 %	7,2 %	0,0 %
1 250	8,7 %	10,0 %	11,5 %	8,6 %	1,0 %
1 500	14,1 %	11,6 %	12,7 %	10,5 %	4,1 %
1 750	17,9 %	15,0 %	16,1 %	13,9 %	8,0 %
2 000	20,5 %	17,9 %	18,9 %	16,9 %	11,0 %
2 250	22,8 %	20,1 %	21,2 %	19,2 %	13,3 %
2 500	23,7 %	22,0 %	23,0 %	21,0 %	15,3 %
2 750	25,1 %	23,6 %	24,5 %	22,7 %	17,4 %
3 000	26,8 %	25,5 %	26,4 %	24,6 %	19,3 %
3 500	29,2 %	28,5 %	29,5 %	27,7 %	22,4 %
4 000	30,7 %	30,8 %	31,8 %	30,0 %	24,8 %
5 000	34,3 %	34,5 %	35,4 %	33,7 %	28,8 %
6 000	36,7 %	37,2 %	38,1 %	36,4 %	31,5 %
7 000	38,9 %	39,1 %	40,0 %	38,3 %	33,7 %
8 000	41,4 %	41,1 %	41,8 %	40,4 %	36,3 %
9 000	43,3 %	43,0 %	43,7 %	42,3 %	38,2 %
10 000	44,8 %	44,6 %	45,3 %	43,9 %	39,8 %
15 000	49,5 %	49,2 %	50,0 %	48,6 %	44,0 %

Kuviossa 5.3 näkyy eläkkeen- ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla. Palkansaaja maksaa alle verotettavan tulon jäävistä tuloista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Korkeammilla tulotasoilla kokonaisprosentti on eläkkeen- ja palkansaajalla lähes samalla tasolla, mutta palkansaajalla tähän sisältyy työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joten kunnallis- ja valtionveron osuus jää pienemmäksi kuin eläkkeensaajalla.

Kuvio 5.3.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53–62-v.) verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla vuonna 2021, prosenttia bruttotuloista.

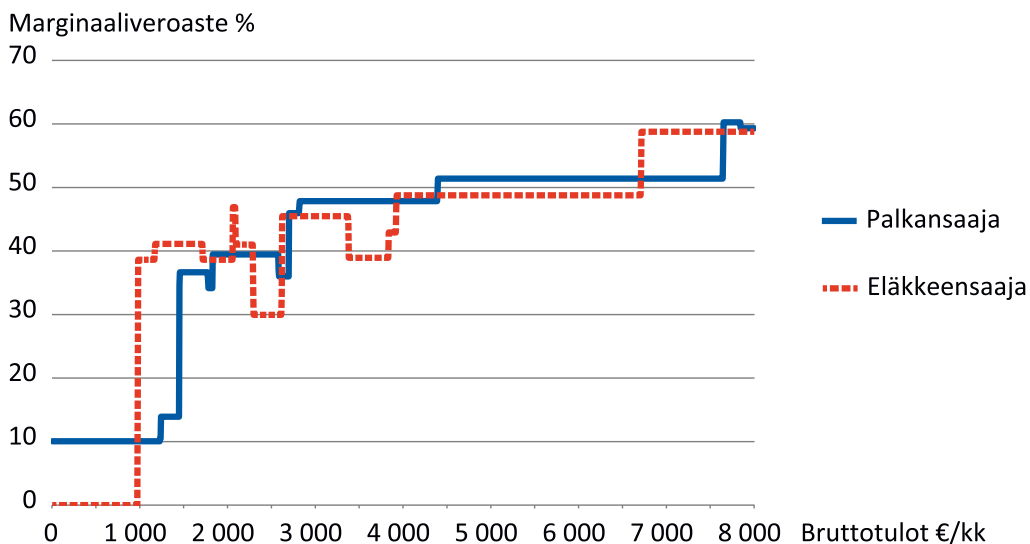
Kuviossa 5.4 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasolla. Eläkkeensaajan marginaalivero käyttäytyy pääsääntöisesti samoin kuin edellisvuonna. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ja perusvähennys pienenevät tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 1 000–2 200 euron tulotasolla. Tällä tuloalueella eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa noin 40 prosenttia.

Marginaaliveroaste nousee 45 prosenttiin 2 600 euron kuukausieläkkeellä, kun valtionveroasteikossa noustaan (vähennysten jälkeen) toiselle portaalle. Lisätulosta maksetaan korkeaa veroa tällä tulotasolla myös, koska valtionverotuksen eläketulovähennys pienenee tulojen kasvaessa ja loppuu noin 3 400 euron kuukausituloilla.

Yli 4 000 euron kuukausituloilla eläketulon marginaalivero nousee noin 49 prosenttiin. Veroasteikon ylimmän tuloajan ylittyessä eläkkeensaajalla noin 6 700 euron ja palkansaajalla runsaan 7 650 euron kuukausituloilla marginaalivero nousee noin 59 prosenttiin.

Kuvio 5.4.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53–62-v.) marginaaliveroaste vuonna 2021 eri tulotasolla.

5.4 Verotus, kun ansiotulot koostuvat sekä eläkkeestä että palkasta

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä; kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Vähennysten yhteisvaikutuksena veroprosentti on eläke- ja palkkatulon yhdistelmästä yleensä pienempi kuin jos sama kokonaistulo koostuisi pelkästään palkasta tai eläkkeestä.

Eläkkeensaajan palkasta peritään myös palkansaajan maksut. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen palkasta. Eläkevakuutusmaksua maksetaan ikäluokan mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan saakka. Sairausvakuutuksen päivärahamaksua ei peritä 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

5.4.1 Palkkatuloja vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla

Työskentely vanhuuseläkkeellä ei vaikuta työeläkkeen tai Kelan eläkkeiden maksamiseen¹. Taulukossa 5.6 näkyy eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti, kun hänellä on eläkkeen lisäksi palkkatuloja. Taulukosta näkyy myös, kuinka suuri osa eläkkeen lisäksi tulevasta palkasta menee veroihin ja maksuihin. Esimerkiksi 1 500 euron eläkkeestä veroprosentti on 14,1. Jos palkkatuloja on tämän lisäksi 6 000 euroa vuodessa, menee lisätuloista veroihin 27,1 prosenttia. Kokonaistulon vero- ja maksuprosentti on 17,4. Verot ja maksut on laskettu 63-vuotiaalle eläkkeensaajalle, joka maksaa palkasta alempaa työeläkevakuutusmaksua (7,15 %) sekä työttömyysvakuutusmaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua.

Jos henkilö on työkyvyttömyyseläkkeellä tai hänen työkyvyttömyyseläkkeensä on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, hän voi saada verotuksessa invalidivähennyksen. Jos invalidivähennyksen perusteena oleva haitta-aste on 100 prosenttia, ovat kokonaisveroprosentit 0,3–0,6 prosenttiyksikköä taulukossa esitettyä matalampia.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita työeläkkeen rinnalla enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä palkkatasosta, aina kuitenkin vähintään 837,59 euroa kuukaudessa. Myös kansaneläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeessä ansioraja on 837,59 euroa kuukaudessa. 60 prosentin tai 837,59 eurorajan ylittyessä vähintään kolmen kuukauden ajalta eläkkeen maksu keskeytetään.

Taulukosta voidaan nähdä, että esimerkiksi 24 000 euron tulojen koostuessa puoliksi eläkkeestä ja puoliksi palkasta, veroprosentti on 13,6. Kun samasta kokonaistulosta kolme neljäsosaa on eläkettä, veroprosentti on 17,3 ja kun kokonaan eläkettä, 20,5.

1 Kun eläkkeen aikaisesta työskentelystä myönnetään eläke, lasketaan myös kansaneläke uudelleen ja eläkeaikainen karttuma otetaan huomioon.

Taulukko 5.6.

Eläkkeensaajan (63–64-v.) palkkatulon verot ja maksut vuonna 2021.

Eläke	Palkka €/vuosi	Kokonaistulot €/vuosi	Verot ja maksut palkasta	Vero- ja maksu- prosentti	Veroprosentti, jos kokonaistulot koostuisivat vain	
					eläkkeestä	palkasta
1 000 €/kk (12 000 €/v)	0	12 000		1,0 %	1,0 %	10,1 %
	6 000	18 000	26,1 %	9,4 %	14,1 %	12,7 %
	12 000	24 000	26,2 %	13,6 %	20,5 %	18,9 %
	18 000	30 000	30,1 %	18,5 %	23,7 %	23,0 %
1 500 €/kk (18 000 €/v)	0	18 000		14,1 %	14,1 %	12,7 %
	6 000	24 000	27,0 %	17,3 %	20,5 %	18,9 %
	12 000	30 000	26,2 %	19,0 %	23,7 %	23,0 %
	18 000	36 000	29,4 %	21,8 %	26,8 %	26,4 %
2 000 €/kk (24 000 €/v)	0	24 000		20,5 %	20,5 %	18,9 %
	6 000	30 000	26,7 %	21,7 %	23,7 %	23,0 %
	12 000	36 000	26,2 %	22,4 %	26,8 %	26,4 %
	18 000	42 000	32,1 %	25,5 %	29,2 %	29,5 %
2 500 €/kk (30 000 €/v)	0	30 000		23,7 %	23,7 %	23,0 %
	6 000	36 000	30,8 %	24,9 %	26,8 %	26,4 %
	12 000	42 000	31,7 %	26,0 %	29,2 %	29,5 %
	18 000	48 000	33,8 %	27,5 %	30,7 %	31,8 %
3 000 €/kk (36 000 €/v)	0	36 000		26,9 %	26,8 %	26,4 %
	6 000	42 000	35,4 %	28,1 %	29,2 %	29,5 %
	12 000	48 000	31,3 %	28,0 %	30,7 %	31,8 %
	18 000	54 000	34,7 %	29,5 %	32,7 %	33,6 %

5.4.2 Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja palkkatulo

Verot ja maksut määräytyvät edellä kuvatun mukaisesti myös tilanteessa, jossa palkkatyössä jatkava ottaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen (OVE). Progressiivinen verotus lieventää kokonaistulojen pienentymistä, jos työtulot vähenevät. Vastaavasti verotus kiristyy, jos OVE:n ottaa aiemman palkkatason päälle.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke lasketaan OVE:n alkamista edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä (ks. luku 2.2). Taulukossa 5.7 ansaittu eläke on 1 500, 2 000 tai 3 000 euroa kuukaudessa, josta otetaan osittaisena 50 prosenttia. Varhennus vuonna 1960 syntyneen ikäluokan alimmasta vanhuuseläkeistä (64 v 6 kk) on 42 kuukautta ja varhennusvähennys yhteensä 16,8 prosenttia. OVE kerrotaan vielä alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Taulukossa on esitetty vaihtoehdot, joissa henkilö ei työskentele OVE:n rinnalla, vähentää työskentelyä puoleen aiemmasta, tai jatkaa työskentelyä aiemmalla palkkatasolla. Esimerkissä OVE alkaa 61-vuotiaana, joten henkilö maksaa palkastaan korkeampaa työeläkevakuutusmaksua (8,65 %).

Taulukon viimeisestä sarakkeesta nähdään myös, mikä vero- ja maksuprosentti olisi pelkästä palkasta, jos OVE:a ei olisi. Kokonaisveroprosentti nousee, kun palkan lisäksi saadaan eläkettä. Esimerkin tulotasoilla kokonaisveroprosentti on OVE:n tuoman tulonlisäyksen ansiosta 1,2–7,0 prosenttiyksikköä korkeampi verrattuna pelkän palkan vero- ja maksuprosenttiin.

Taulukko 5.7.

Osittainen varhennettu vanhuuseläke ja palkkatulo, euroa. Vuonna 1960 syntynyt henkilö.

OVE:n alkamiseen mennessä ansaittu eläke	OVE	Palkka OVE:n aikana	Bruttotulot yhteensä	Nettotulot	Vero-%	Vero-% palkasta ilman OVE:a
1 500	593	0	593	593	0,0 %	0,0 %
	593	1 500	2 093	1 776	15,1 %	12,7 %
	593	3 000	3 593	2 559	28,8 %	26,4 %
2 000	790	0	790	790	0,0 %	0,0 %
	790	2 000	2 790	2 186	21,7 %	18,9 %
	790	4 000	4 790	3 178	33,6 %	31,8 %
3 000	1 185	0	1 185	1 103	7,0 %	0,0 %
	1 185	3 000	4 185	2 904	30,6 %	26,4 %
	1 185	6 000	7 185	4 366	39,2 %	38,1 %

5.5 Kansainväliset tilanteet

Suomesta **ulkomaille maksettavia eläkkeitä** verotetaan samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Ulkomailla asuvan eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa. Eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa.

Esimerkiksi Portugalissa asuvia eläkeläisiä Suomi on saanut aikaisemmin verottaa vain julkisen sektorin eläkkeen osalta. Suomi irtisanoi Suomen ja Portugalin välisen vuoden 1970 verosopimuksen vuonna 2018, eikä Portugali hyväksynyt uutta sopimusta määräajassa. Vuodesta 2019 alkaen Suomen ja Portugalin välillä ei ole ollut verosopimusta, joten Suomesta saatavasta eläkkeestä maksetaan vero Suomeen.

Suomen ja Espanjan uusi verosopimus tuli voimaan 1.1.2019. Verosopimuksen mukaan veroa maksetaan Suomeen eläkkeestä, jota saadaan Suomesta. Yksityissektorin eläkkeitä koskee kolmen vuoden siirtymäaika, jolloin eläkkeestä ei tarvitse maksaa ve-

roa Suomeen edellyttäen, että Suomesta saatu eläke on veronalaista tuloa Espanjassa. Eläkkeet, jotka perustuvat liikennevakuutukseen tai vastaavaan muuhun riskivakuutukseen, verotetaan jatkossakin vain Espanjassa.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa progression kautta. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti. Esimerkiksi vuoden 2018 alusta sovelletun Suomen ja Saksan verosopimuksen mukaan Suomella on oikeus verottaa Suomessa asuvan henkilön kaikkia Saksasta saamia eläkkeitä.

EU:n virkamiehelle maksamasta eläkkeestä ei peritä Suomessa veroa. Jos eläkeoikeus EU:sta on siirretty Suomen työeläkejärjestelmään, eläke on kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa muiden työeläkejärjestelmään perustuvien eläkkeiden tapaan.

5.6 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissästäminen

Verotettavasta pääomatulosta maksetaan veroa 30 prosenttia ja yli 30 000 euron osalta 34 prosenttia. Myös vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus on ollut kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä vuodesta 2006 lähtien. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut saa vähentää pääomatuloista maksuvuonna. Vakuutukseen perustuva eläke verotetaan aikanaan pääomatuloverotuksen mukaisesti.

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on ollut, että eläkettä maksetaan aikaisintaan työntekijän eläkelain mukaisesta lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavasta iästä eli 68 ikävuodesta alkaen. Ikäraja nousi 68 vuoteen vuoden 2013 alussa aiemmasta 63 vuodesta. Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on eläkkeen maksaminen aikaisintaan ikäluokan vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajasta alkaen. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on 68 vuotta vuonna 1957 tai sitä ennen syntyneillä, 69 vuotta vuosina 1958–1961 syntyneillä ja 70 vuotta myöhemmin syntyneillä. Ennen vuotta 2013 aloitettujen vapaaehtoisten eläkevakuutusten ja PS-tilien maksut ovat vähennyskelpoisia aiempien sääntöjen mukaisesti.

Ikärajan nousu koskee myös kollektiivista lisäeläkevakuutusta, mikäli työntekijä maksaa osan vakuutusmaksuista. Jos työnantaja maksaa maksut kokonaisuudessaan, eläkkeen alkamisikä voi olla alempi. Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan ansiotulona.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa.

Varoille kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisaikana. Eläkeiän täytyttyä suoritukset luetaan saajan pääomatuloksi. Eläkevakuutusta ei voida takaisinostaa tai pitkäaikaisopimuksen säästö määrää nostaa ennen eläkeikää kuin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty. Vanhasta eläkevakuutuksesta (otettu ennen 6.5.2004) verotetaan ansiotulona se osa eläkkeestä, joka on kertynyt ennen vuotta 2006 maksetuista maksuista ja pääomatulona se osa, joka vastaa vuodesta 2006 alkaen maksettuja maksuja.

6 Kokonaiseläke

Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja kansaneläkkeestä sekä takuueläkkeestä. Henkilö voi saada myös työeläkkeeseen nähden ensisijaisia etuuksia esimerkiksi työtapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella. Työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin se on ensisijaista etuutta suurempi.

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi on jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

Kansaneläke määräytyy eläketulojen mukaan siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä (ks. luku 3.1). Kun työeläketulot ovat yksin asuvalle yli 1 373 euroa ja puolison kanssa asuvalle yli 1 230 euroa kuukaudessa, ei kansaneläkettä enää makseta.

Kuviossa 6.1 on esitetty työeläkkeen, kansaneläkkeen sekä takuueläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kokonaiseläkkeen lisäksi mukana kuviossa 6.2.

Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 534 euroa kuukaudessa (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2021). Eläkkeensaajien asumistukea sai noin 212 200 henkilöä vuoden 2020 marraskuun lopussa, jolloin keskimääräinen asumistuki oli 237 euroa kuukaudessa.

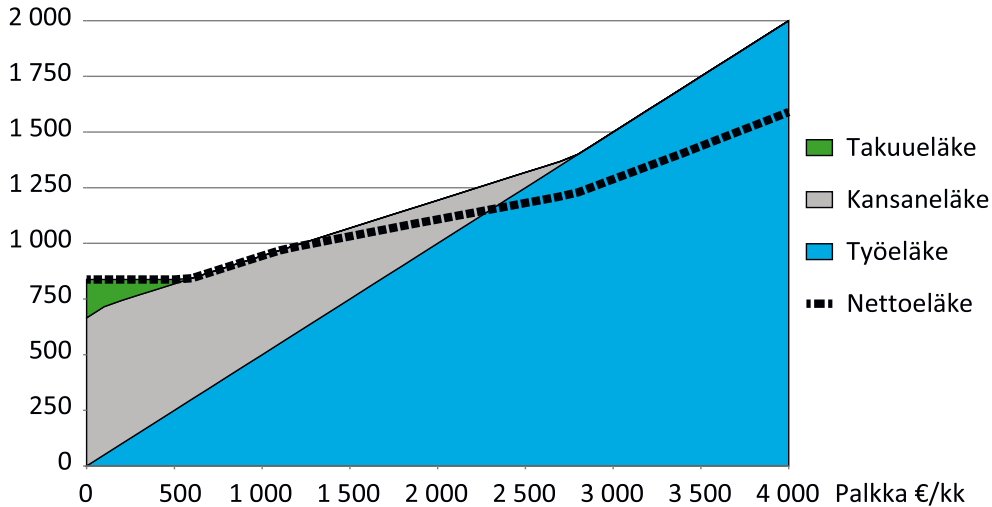
Kuvioissa 6.1 ja 6.2 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksin asuva eläkkeensaaja. Kansaneläke sekä takuueläke alkavat 65-vuotiaana. Kuvioissa on oletettu, että kaikki työeläke on kansaneläkkeessä huomioonotettavaa tuloa.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmä täydentävät toisiaan myös perhe-eläkkeen osalta. Lapsi ja alle 65-vuotias leski voivat saada samaan aikaan sekä Kelan että työeläkejärjestelmän perhe-eläkettä. Leski ja lapsi voivat saada perhe- tai huoltoeläkettä myös tapaturma- tai liikennevakuutuksesta. Jos nämä perhe-eläkkeet antavat riittävän toimeentulon, Kela ei maksa perhe-eläkkeen täydennysmäärää (ks. luku 3.2).

Kuvio 6.1.

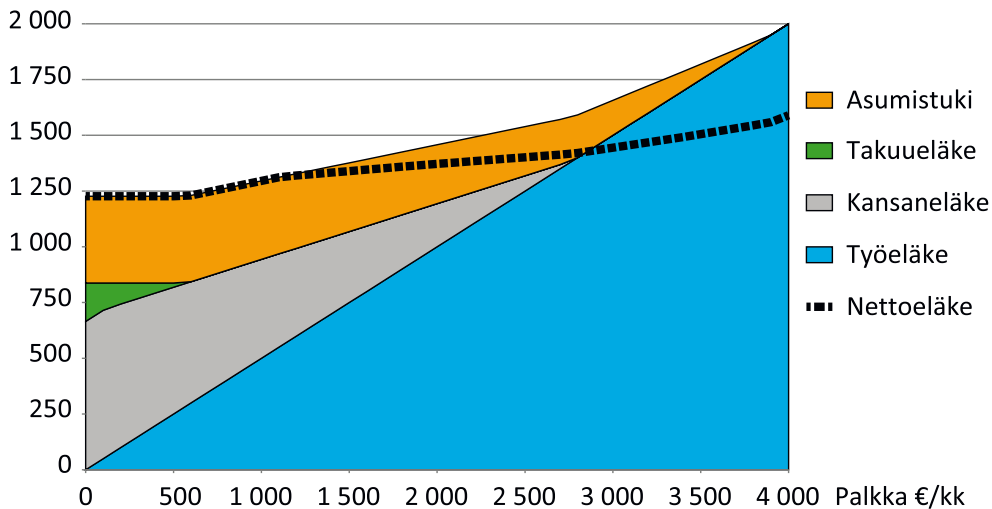
Kokonaiseläke vuonna 2021.

Nettoeläke €/kk

Kuvio 6.2.

Työeläke, kansaneläke, takueläke ja asumistuki vuonna 2021.

Nettoeläke €/kk

6.1 Esimerkkitaulukkoita kokonaiseläkkeen määräytymisestä

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ-, kansan- ja takueläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena. Työeläkkeen oletetaan olevan 50 prosenttia palkkatasosta ennen elinaikakerrointarkistusta. Nettopalkka sekä nettoeläke on laskettu vuoden 2021 verotuksen mukaan olettaen, että samaa tuloa saadaan koko vuoden ajan ja vuositulot ovat 12 kertaa kuukausitulot. Kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 20,02. Palkansääntö maksut on laskettu 63–64-vuotiaan maksujen mukaisesti. Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 534 euroa kuukaudessa (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2021).

Taulukko 6.1 kuvaa yksinkertaistettua tilannetta, jossa työeläke kokonaisuudessaan on kansaneläkettä pienentävää tuloa ja Kelan eläke on 65-vuotiaana maksettava eläke ilman varhennusvähennystä. Tyypillisesti työeläkkeessä on myös osia, jotka eivät vähennä kansaneläkettä, kuten ikäluokan alimman eläkeiän jälkeen laskettava lykkäyskorotus.

Bruttoeläke suhteutettuna bruttopalkkaan on pelkkää työeläkettä saavalla elinaikakerroimen takia hieman alle 50 prosenttia. Kelan eläkettä saavalla palkkatulot ovat olleet pienet ja eläke suhteessa palkkaan nousee korkeaksi. Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Nettotasolla pelkkää työeläkettä saavalla eläke suhteessa edeltävään palkkatasoon on esimerkissä 56–57 prosenttia. Viimeisissä sarakkeissa on laskettu mukaan myös keskimääräisten asumiskustannusten mukainen asumistuki.

Taulukko 6.1.

Kokonaiseläke ja nettoeläke vuonna 2021, 65-vuotias eläkkeensaaja, yksin asuva. Kaikki työeläke on kansaneläkettä pienentävää tuloa. Elinaikakerroin 0,96102. Asumiskustannukset 534 €/kk.

Bruttopalkka (BP) €/kk	Nettopalkka (NP) €/kk	Työeläke €/kk	Kansaneläke + takuueläke	Kokonaiseläke/kk					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumistuki	% NP:sta
0	0	0	665+172	838	-	838	-	1 227	-
250	229	120	633+84	838	335	838	366	1 227	537
500	457	240	573+24	838	168	838	183	1 227	268
750	686	360	513	874	116	874	127	1 250	182
1 000	915	481	453	934	93	934	102	1 289	141
1 250	1 126	601	393	994	80	986	88	1 320	117
1 500	1 327	721	333	1 054	70	1 023	77	1 336	101
1 750	1 488	841	273	1 114	64	1 059	71	1 352	91
2 000	1 643	961	213	1 174	59	1 096	67	1 367	83
2 500	1 951	1 201	93	1 294	52	1 167	60	1 396	72
3 000	2 236	1 442	0	1 442	48	1 254	56	1 431	64
3 500	2 501	1 682	0	1 682	48	1 395	56	1 488	59
4 000	2 767	1 922	0	1 922	48	1 542	56	1 550	56
4 500	3 025	2 162	0	2 162	48	1 684	56	1 684	56
5 000	3 273	2 403	0	2 403	48	1 839	56	1 839	56
5 500	3 520	2 643	0	2 643	48	2 002	57	2 002	57
6 000	3 768	2 883	0	2 883	48	2 133	57	2 133	57
7 000	4 262	3 364	0	3 364	48	2 395	56	2 395	56
8 000	4 715	3 844	0	3 844	48	2 688	57	2 688	57
9 000	5 129	4 325	0	4 325	48	2 938	57	2 938	57
10 000	5 543	4 805	0	4 805	48	3 184	57	3 184	57

Taulukossa 6.2 kokonaiseläke on laskettu vuonna 1957 syntyneelle, ikäluokan alimmassa eläkeiässä (63 v 9 kk) eläkkeelle jäävälle henkilölle. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kansaneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaisesta varhennuskuukautta kohti, joten esimerkiksi 15 kuukaudelta vähennys on yhteensä 6,0 prosenttia.

Taulukko 6.2.

Kokonaiseläke ja nettoeläke vuonna 2021 ikäluokan alimmassa vanhuuseläkeiässä (63 v 9 kk), vuonna 1957 syntynyt henkilö, yksin asuva. Elinaikakerroin 0,95404. Asumiskustannukset 534 €/kk.

Brutto-palkka (BP) €/kk	Netto-palkka (NP) €/kk	Työ-eläke €/kk	Kansaneläke + takuueläke	Kokonaiseläke/kk					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu-mistuki	% NP:sta
0	0	0	625+162	787	-	787	-	1 194	-
250	229	119	596+72	787	315	787	344	1 194	522
500	457	239	540+9	787	157	787	172	1 194	261
750	686	358	484	841	112	841	123	1 229	179
1 000	915	477	428	905	90	905	99	1 270	139
1 250	1 126	596	372	968	77	968	86	1 311	116
1 500	1 327	716	316	1 031	69	1 009	76	1 330	100
1 750	1 488	835	259	1 094	63	1 047	70	1 346	90
2 000	1 643	954	203	1 157	58	1 086	66	1 363	83
2 500	1 951	1 193	91	1 284	51	1 161	60	1 393	71
3 000	2 236	1 431	0	1 431	48	1 248	56	1 428	64
3 500	2 501	1 670	0	1 670	48	1 388	55	1 485	59
4 000	2 767	1 908	0	1 908	48	1 533	55	1 547	56
4 500	3 025	2 147	0	2 147	48	1 675	55	1 675	55
5 000	3 273	2 385	0	2 385	48	1 826	56	1 826	56
5 500	3 520	2 624	0	2 624	48	1 992	57	1 992	57
6 000	3 768	2 862	0	2 862	48	2 122	56	2 122	56
7 000	4 262	3 339	0	3 339	48	2 382	56	2 382	56
8 000	4 715	3 816	0	3 816	48	2 671	57	2 671	57
9 000	5 129	4 293	0	4 293	48	2 922	57	2 922	57
10 000	5 543	4 770	0	4 770	48	3 166	57	3 166	57

Taulukossa 6.3 kokonaiseläke on laskettu 65-vuotiaana vuonna 2021 eläkkeelle jäävälle henkilölle. Vuonna 1956 syntyneen henkilön alin vanhuuseläkeikä on 63 vuotta ja 6 kuukautta, ja henkilö työskentelee 18 kuukautta alimman vanhuuseläkeiän jälkeen taulukon 6.1 esimerkistä poiketen. Alimman vanhuuseläkeiän jälkeen laskettava lykkäyskorotus ei vähennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että alimpaan vanhuuseläkeikään mennessä karttunut työeläke on ennen elinaikakertoimen soveltamista 50 prosenttia palkkatasosta. Myös alimman eläkeiän täyttämisen jälkeen ansaittu eläke on laskettu tästä samasta palkkatasosta.

Taulukko 6.3.

Kokonaiseläke ja nettoeläke 65-vuotiaana vuonna 2021, vuonna 1956 syntynyt henkilö, yksin asuva. Elinaikakerroin 0,96102. Asumiskustannukset 534 €/kk.

Bruttopalkka (BP) €/kk	Nettopalkka (NP) €/kk	Työeläke, joka vähentää kansaneläkettä	Työeläke, joka ei vähennä kansaneläkettä	Kansaneläke + takuueläke	Kokonaiseläke/kk					
					Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asumistuki	% NP:sta
0	0	0	0	665+172	838	-	838	-	1 227	-
250	229	126	9	631+72	838	335	838	366	1 227	537
500	457	251	18	568	838	167	837	183	1 226	268
750	686	377	27	505	909	121	909	133	1 273	186
1 000	915	502	36	442	981	98	978	107	1 317	144
1 250	1 126	628	45	380	1 052	84	1 022	91	1 335	119
1 500	1 327	753	54	317	1 124	75	1 066	80	1 354	102
1 750	1 488	879	63	254	1 196	68	1 109	75	1 372	92
2 000	1 643	1 004	72	191	1 268	63	1 151	70	1 389	85
2 500	1 951	1 255	90	66	1 411	56	1 236	63	1 424	73
3 000	2 236	1 506	108	0	1 615	54	1 356	61	1 472	66
3 500	2 501	1 757	127	0	1 884	54	1 519	61	1 540	62
4 000	2 767	2 009	145	0	2 153	54	1 679	61	1 679	61
4 500	3 025	2 260	163	0	2 422	54	1 852	61	1 852	61
5 000	3 273	2 511	181	0	2 691	54	2 029	62	2 029	62
5 500	3 520	2 762	199	0	2 961	54	2 176	62	2 176	62
6 000	3 768	3 013	217	0	3 230	54	2 323	62	2 323	62
7 000	4 262	3 515	253	0	3 768	54	2 642	62	2 642	62
8 000	4 715	4 017	289	0	4 306	54	2 929	62	2 929	62
9 000	5 129	4 519	325	0	4 845	54	3 204	62	3 204	62
10 000	5 543	5 021	362	0	5 383	54	3 480	63	3 480	63

6.2 Nettoeläkkeen muutos

Taulukossa 6.4 on kuvattu, miten vuonna 2011 alkanut eläke on kehittynyt vuoteen 2021 asti. Kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksin ja työeläkettä työeläkeindeksin mukaan. Pienin eläke koostuu pelkästään kansan- ja takuueläkkeestä.

Taulukko 6.4.

Vuonna 2011 alkaneen eläkkeen nimellismuutos vuosina 2011–2021.

Brutto- eläke €/kk	Netto- eläke €/kk	Nettoeläkkeen vuosimuutos, %						Netto- eläke €/kk
		2011	2017	2018	2019	2020	2021	
688	688	-0,9	2,0	1,2	6,4	0,4	10,8	838
737	737	-0,4	0,2	0,5	3,6	0,4	3,3	833
862	838	0,0	1,0	1,0	2,7	0,6	6,2	973
987	912	0,6	1,1	1,2	2,1	0,6	6,3	1 059
1 112	986	1,2	1,0	1,2	1,5	0,6	6,2	1 142
1 250	1 068	1,6	0,8	1,3	1,6	0,6	6,5	1 238
1 500	1 222	2,2	0,4	1,3	1,5	0,6	5,6	1 405
1 750	1 388	2,5	0,3	1,1	1,5	0,6	4,6	1 579
2 000	1 546	2,9	0,3	1,1	1,2	0,4	3,8	1 745
2 250	1 718	2,7	0,4	1,3	1,1	0,4	4,1	1 941
2 500	1 854	3,2	0,4	1,4	1,2	0,4	4,4	2 105
2 750	1 986	3,3	0,4	1,4	1,2	0,4	4,6	2 260
3 000	2 119	3,5	0,5	1,4	1,1	0,5	5,0	2 416
3 250	2 263	3,0	0,8	1,5	1,3	0,7	5,3	2 589
3 500	2 405	3,0	0,9	1,5	1,3	0,8	5,2	2 753
3 750	2 546	3,2	0,9	1,4	1,2	0,8	4,6	2 898
4 000	2 688	3,3	0,9	1,4	1,2	0,8	4,1	3 043

Pelkkää Kelan eläkettä saavalla nettoeläke nousee vuonna 2021 edellisvuodesta 0,4 prosenttia kansan- ja takuueläkkeen indeksikorotusten seurauksena. Tätä korkeammilla tulotasolla nettoeläke nousee 0,4–0,8 prosenttia.

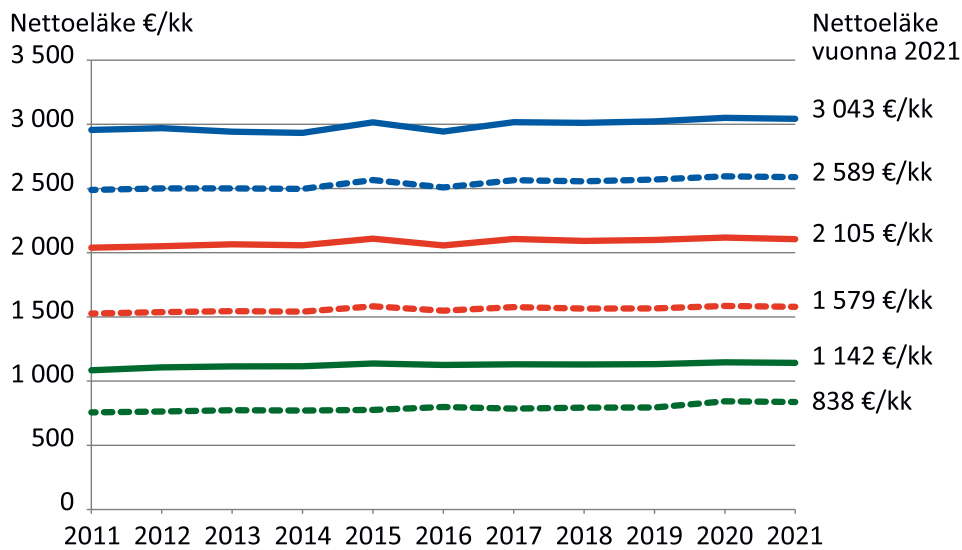
Kun inflaation oletetaan olevan 1,0 prosenttia vuonna 2021, takuueläkettä saavan eläke laskee hieman reaalisesti. Myös korkeammat eläkkeet nousevat hieman vähemmän kuin hintataso, jolloin eläkkeen ostovoima hieman laskee.

Kuviossa 6.3 on esitetty vuonna 2011 alkaneen eläkkeen kehitys vuosikymmenen aikana. Kuviossa euromäärät on tarkistettu kuluttajahintojen kehityksen mukaisesti vuoden 2021 tasoon, eli kuvio kertoo eläkkeen ostovoiman kehityksestä viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Vuosikymmenen aikana pelkkää Kelan eläkettä saavalla eläke on kasvanut reaalisesti noin 11 prosenttia. Tätä korkeammat eläkkeet ovat pysyneet reaalisesti lähes samalla tasolla. Muutos on ollut noin neljän ja kuuden prosentin välillä kuvion 6.3 tulotasoilla.

Kuvio 6.3.

Nettoeläke vuosina 2011–2021 vuoden 2021 hinnoin.

LIITTEET

Liite 1 Verotettavan ansiotulon laskenta kunnallis- ja valtionverotuksessa

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ – Tulonhankkimismenot	ANSIOTULOT YHTEENSÄ – Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO – Pakolliset vakuutusmaksut – Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut – Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys – Eläketulovähennys – Merityötulovähennys – Invalidivähennys – Opintorahavähennys – Ansiotulovähennys – Perusvähennys	PUHDAS ANSIOTULO – Pakolliset vakuutusmaksut – Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut – Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys – Eläketulovähennys – Merityötulovähennys
= VEROVUODEN ANSIOTULO (kunnallisverotus)	= VEROVUODEN ANSIOTULO (valtionverotus)

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot

- Tulonhankkimisvähennys 750 euroa kaikille palkkatuloa saaville, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 750 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuoneesta, työkaluista).
- Työasuntovähennys enintään 450 euroa/kk.

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut

- Lakisääteinen työntekijän työeläkevakuutusmaksu (7,15 % / 8,65 %)
- Työttömyysvakuutusmaksu (1,4 %)
- Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (jos tulot yli 14 766 euroa, 1,36 % koko tuloista. Jos tulot alle 14 766 euroa, päivärahamaksua ei peritä).

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja viisi prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksama määrä. Edellytyksenä on lisäksi, että eläke alkaa aikaisintaan TyEL:n mukaiseen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä.

Merityötulovähennys

Vähennyksen määrä on 20 prosenttia merityötulon kokonaismäärästä, kuitenkin enintään 7 000 euroa. Merityötulon kokonaismäärän ylittäessä 50 000 euroa merityötulovähennyksen määrä pienenee viidellä prosentilla merityötulon kokonaismäärän 50 000 euroa ylittävältä osalta.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan, kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukyvyyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään kymmenen prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa

Valtionverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,726 kerrotaan yksin asuvan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2021 eläketulovähennys on enintään 11 150 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 38 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$11\,150 - 0,38 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 11\,150)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,346 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään 1 480 euroa ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2021 enintään 9 270 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 51 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$9\,270 - 0,51 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 9\,270)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982.

Jos verovelvollinen on verovuonna saanut työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää 7 800 euroa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ja muut etuudet.

$$\text{Ansiotulovähennys} = 0,51 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500), 7\,230 \text{ euron tuloihin aste} + 0,28 \times (\text{Ansiotulo} - 7\,230) \text{ tulojen } 7\,230 \text{ euroa ylittävältä osalta, enintään } 3\,570$$

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:
Ansiotulovähennys = 0,045 x (Puhdas ansiotulo - 14 000)

Perusvähennys

Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 3 630 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaan ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 18 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$$3\,630 - 0,18 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 3\,630)$$

Valtionverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksen työtulovähennys

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Työtulovähennys on 12,7 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 840 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,89 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:

$$0,127 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:

$$0,127 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500) - 0,0189 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 33\,000)$$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeetti prosentilla (30–100 %). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 euroa lasta kohden.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 2 250 euroa vuodessa. Verovelvollinen saa vähentää kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pa-

kollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 15 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorvauksesta on mahdollista vähentää 40 prosenttia vuonna 2021. Omavastuu on sata euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen tekemiseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Pääomatuloverotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat esimerkiksi asunto-, opinto- ja tulonhankkimisvelan korot. Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääomatuloon kohdistuvia vähennyskelpoisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin mukainen osuus (30 %) alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lapsikorotus enimmäismäärään on 400 euroa yhdestä ja 800 euroa kahdesta tai useammasta lapsesta.

Asuntovelan koroista on vuonna 2021 vähennyskelpoisia 15 prosenttia (15 % vuonna 2020 ja 25 % vuonna 2019). Vähennyskelpoisista asuntovelan koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä 30 prosenttia ja ensiasunnonostajalla 32 prosenttia.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 30 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvityksen enimmäismäärän laskentaan.

Yrittäjävähenys

Elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennetään verotuksessa puhtaasta tulosta viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Metsätalouden verotuksessa otetaan huomioon vastaava vähennys.

Liite 2 Aikasarjoja

Liitetaulukko 2.1.

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä vuosina 1990–2021, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,70
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,40
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,00
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,70
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,50
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,20
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,60
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,50
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,10
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,30
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,00
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,20
2002	6 540	5 580	1 500
2003	6 640	5 660	1 550
2004	6 690	5 710	1 530
2005	6 810	5 830	1 430
2006	6 950	5 960	1 460
2007	7 150	6 140	1 590
2008	7 710	6 670	11 060
2009		8 130	12 490
2010		8 130	11 300
2011		8 170	11 150
2012		8 530	11 660
2013		8 880	12 630
2014		8 950	12 610
2015		9 140	12 540
2016		9 110	12 230
2017		9 040	11 860
2018		9 040	11 560
2019		9 050	11 590
2020		9 230	11 540
2021		9 270	11 150

Liitetaulukko 2.2.

Valtion tuloveroasteikon alaraja, keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti vuosina 1990–2021.

	Valtion tulovero- asteikon alaraja	Keskimääräinen kunnallisvero-%	Keskimääräinen kirkollisvero-%
1990	6 391	16,47	
1991	6 728	16,62	1,28
1992	6 728	16,88	1,28
1993	6 728	17,20	1,3
1994	6 896	17,52	1,3
1995	7 064	17,53	1,3
1996	7 232	17,51	1,3
1997	7 568	17,43	1,3
1998	7 737	17,54	1,3
1999	7 905	17,62	1,3
2000	8 006	17,67	1,3
2001	11 100	17,67	1,3
2002	11 500	17,78	1,3
2003	11 600	18,03	1,3
2004	11 700	18,12	1,3
2005	12 000	18,29	1,33
2006	12 200	18,40	1,33
2007	12 400	18,46	1,33
2008	12 600	18,55	1,33
2009	13 100	18,59	1,32
2010	15 200	18,98	1,33
2011	15 600	19,17	1,34
2012	16 100	19,25	1,4
2013	16 100	19,38	1,4
2014	16 300	19,74	1,42
2015	16 500	19,82	1,43
2016	16 700	19,86	1,43
2017	16 900	19,91	1,37*
2018	17 200	19,86	1,39
2019	17 600	19,88	1,39
2020	18 100	19,97	1,39
2021	18 600	20,02	1,39

* Keskimääräisen kirkollisveron laskenta muuttui teknisesti vuonna 2017. Kirkollisveroprosentti ei todellisuudessa laskenut edellisvuodesta.

Liitetaulukko 2.3.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu vuosina 1990–2021.

	Kansaneläkevakuutusmaksu		Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu (v. 2005 asti sairausvakuutusmaksu)			Sairausvakuutuksen päivärahamaksu
	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Eläkkeensaaja	Palkansaaja	Korotus yli 80 000 mk (13 455 €) osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,8	1,8	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,7
2010			1,64	1,47		0,93
2011			1,36	1,19		0,82
2012			1,39	1,22		0,82
2013			1,47	1,3		0,74
2014			1,49	1,32		0,84
2015			1,49	1,32		0,78
2016			1,47	1,3		0,82
2017			1,45	0		1,58
2018			1,53	0		1,53
2019			1,61	0		1,54
2020			1,65	0,68		1,18
2021			1,65	0,68		1,36

Liitetaulukko 2.4.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu vuosina 1993–2021.

	Työntekijän työeläke- vakuutusmaksu, %		Työttömyys- vakuutusmaksu, %
	alle 53-v.	53 →	
1993	3,0	3,0	0,20
1994	3,0	3,0	1,87
1995	4,0	4,0	1,87
1996	4,3	4,3	1,50
1997	4,5	4,5	1,50
1998	4,7	4,7	1,40
1999	4,7	4,7	1,35
2000	4,7	4,7	1,00
2001	4,5	4,5	0,70
2002	4,4	4,4	0,40
2003	4,6	4,6	0,20
2004	4,6	4,6	0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20
2010	4,5	5,7	0,40
2011	4,7	6,0	0,60
2012	5,15	6,50	0,60
2013	5,15	6,50	0,60
2014	5,55	7,05	0,50
2015	5,70	7,20	0,65
2016	5,70	7,20	1,15
2017*	6,15	7,65	1,60
2018	6,35	7,85	1,90
2019	6,75	8,25	1,50
2020	7,15	8,65	1,25
2021	7,15	8,65	1,4

* Vuodesta 2017 alkaen 17–52-vuotiaat sekä 63–67-vuotiaat maksavat alemmaa työeläkemaksua ja 53–62-vuotiaat korkeampaa työeläkemaksua.

Liitetaulukko 2.5.

Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin vuosina 1990–2021.

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväli-indeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1045	7,1	1481	6,8				
1991	1104	5,6	1595	7,7				
1992	1139	3,2	1682	5,5				
1993	1170	2,7	1688	0,4				
1994	1170	0,0	1688	0,0				
1995	1192	1,9	1712	1,4	1712			
1996	1195	0,3	1760	2,8	1737	1,5		
1997	1202	0,6	1791	1,8	1754	1,0		
1998	1223	1,7	1825	1,9	1783	1,7		
1999	1239	1,3	1868	2,4	1812	1,6		
2000	1253	1,1	1903	1,9	1838	1,4		
2001	1302	3,9	1981	4,1	1912	4,0		
2002	1333	2,4	2054	3,7	1968	2,9		
2003	1349	1,2	2103	2,4	2002	1,7		
2004	1357	0,6	2151	2,3	2028	1,3	1000	
2005	1362	0,4	2191	1,9	2047	0,9	1028	2,8
2006	1377	1,1	2246	2,5	2081	1,7	1063	3,4
2007	1401	1,7	2311	2,9	2127	2,2	1100	3,5
2008	1436	2,5	2363	2,3	2178	2,4	1124	2,2
2009	1502	4,6	2494	5,5	2286	5,0	1192	6,0
2010	1502	0,0	2538	1,8	2292	0,3	1231	3,3
2011	1508	0,4	2578	1,6	2323	1,4	1253	1,8
2012	1565	3,8	2663	3,3	2407	3,6	1291	3,0
2013	1609	2,8	2738	2,8	2475	2,8	1327	2,8
2014	1630	1,3			2509	1,4	1350	1,7
2015	1637	0,4			2519	0,4	1363	1,0
2016	1631	-0,4			2519	0,0	1373	0,7
2017	1617	-0,9			2534	0,6	1389	1,2
2018	1617	0,0			2548	0,6	1391	0,1
2019	1617	0,0			2585	1,5	1417	1,9
2020	1633	1,0			2617	1,2	1446	2,0
2021	1639	0,0			2631	0,5	1465	1,3

Liitetaulukko 2.6.

Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset vuosina 1990–2021, euroa.

	Täysi kansaneläke	Tulo (€/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		täyden kansaneläkkeen	pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	20 €/kk
2009	584,13	618	14 488	
2010	584,13	618	14 488	
2011	586,46	621	14 546	
2012	608,63	644	15 095	
2013	630,02	667	15 628	
2014	633,91	671	15 723	
2015	636,63	674	15 790	
2016	634,30	671	15 732	
2017	628,85	666	15 598	
2018	628,85	666	15 598	
2019	628,85	666	15 598	
2020	662,86	672	16 418	34 €/kk
2021	665,29	675	16 476	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksin asuvalle henkilölle. Kuntien kalleusryhmät poistuivat vuoden 2008 alusta. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa.

Liitetaulukko 2.7.

Täysi takuueläke ja vähimmäiseläke vuosina 2011–2021, euroa.

	Täysi takuueläke		Vähimmäiseläke	Tasokorotukset
	Yksin asuva	Parisuhteessa		
2011	101,28	167,55	687,74	
2012	105,10	173,88	713,73	
2013	108,80	179,99	738,82	
2014	109,47	181,11	743,38	
2015	109,94	181,88	746,57	
2016	132,55	204,23	766,85	23,27 €/kk
2017	131,41	202,47	760,26	
2018	146,42	217,48	775,27	15,01 €/kk
2019	155,67	226,73	784,52	9,25 €/kk
2020	171,66	242,73	834,52	50 €/kk
2021	172,30	243,62	837,59	

Taulukossa esitetyt täydet takuueläkemäärät ovat täyttä kansaneläkettä saavien takuueläkemäärät.

Liitetaulukko 2.8.

Elinaikakerroin ja alin vanhuuseläkeikä ikäluokan mukaan. Elinaikakerroimet ovat ennusteita vuonna 1959 syntyneestä ja eläkeiät vuonna 1965 syntyneestä alkaen. Ennusteet perustuvat Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteeseen.

Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Elinaikakerroimen leikkaus kuukausieläkkeessä, %	Alin vanhuuseläkeikä
1947	1	0,0	63 v
1948	0,9917	0,8	63 v
1949	0,98689	1,3	63 v
1950	0,98351	1,6	63 v
1951	0,97914	2,1	63 v
1952	0,97552	2,4	63 v
1953	0,972	2,8	63 v
1954	0,968	3,2	63 v
1955	0,96344	3,7	63 v 3 kk
1956	0,96102	3,9	63 v 6 kk
1957	0,95722	4,3	63 v 9 kk
1958	0,95404	4,6	64 v
1959	0,94984	5,0	64 v 3 kk
1960	0,945	5,5	64 v 6 kk
1961	0,939	6,1	64 v 9 kk
1962	0,934	6,6	65 v
1963	0,928	7,2	65 v

Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Elinaikakertoimen leikkaus kuukausi-eläkkeessä, %	Alin vanhuuseläkeikä
1964	0,923	7,7	65 v
1965	0,922	7,7	65 v 2 kk
1966	0,919	8,0	65 v 3 kk
1967	0,919	8,1	65 v 5 kk
1968	0,916	8,3	65 v 6 kk
1969	0,913	8,6	65 v 7 kk
1970	0,911	8,9	65 v 8 kk
1971	0,911	8,9	65 v 10 kk
1972	0,908	9,1	65 v 11 kk
1973	0,906	9,4	66 v
1974	0,903	9,6	66 v 1 kk
1975	0,904	9,6	66 v 3 kk
1976	0,901	9,8	66 v 4 kk
1977	0,899	10,0	66 v 5 kk
1978	0,897	10,2	66 v 6 kk
1979	0,895	10,4	66 v 7 kk
1980	0,894	10,6	66 v 8 kk
1981	0,892	10,8	66 v 9 kk
1982	0,890	11,0	66 v 10 kk
1983	0,888	11,1	66 v 11 kk
1984	0,889	11,0	67 v 1 kk
1985	0,888	11,2	67 v 2 kk
1986	0,886	11,3	67 v 3 kk
1987	0,885	11,5	67 v 4 kk
1988	0,883	11,6	67 v 5 kk
1989	0,880	12,0	67 v 5 kk
1990	0,879	12,1	67 v 6 kk
1991	0,877	12,2	67 v 7 kk
1992	0,876	12,3	67 v 8 kk
1993	0,875	12,4	67 v 9 kk
1994	0,874	12,5	67 v 10 kk
1995	0,873	12,6	67 v 11 kk
1996	0,872	12,7	68 v
1997	0,872	12,8	68 v 1 kk
1998	0,868	13,1	68 v 1 kk
1999	0,868	13,2	68 v 2 kk
2000	0,867	13,3	68 v 3 kk
2001	0,866	13,3	68 v 4 kk
2002	0,866	13,4	68 v 5 kk

LÄHTEET

HE 142/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2021 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_142+2020.aspx

HE 162/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi potilasvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_162+2020.aspx

Kansaneläkelaitos. <http://www.kela.fi>

Kansaneläkelaki 568/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070568>

Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100703>

Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus. <http://www.tyoelakelakipalvelu.fi>

Verohallinto. Eläketulon verotus. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48865/el%C3%A4ketulon-verotus5/>

Verohallinto. Verohallinnon päätös ennakonpidätysprosenttien laskentaperusteista eläkettä ja eläkkeensaajan palkkatuloa varten sekä ennakonkannossa määrättävän ennakoveron laskentaperusteista vuodelle 2021. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47176/Verohallinnon_paatos_ennakonpidatysprosenttien_laskentaperusteista_elaketta_ja_elakkeensaajan_palkkatuloa_varten_seka_ennakonkannossa_maarattavan_ennakkoveron_laskentaperusteista_vuodelle_2021/

Verohallinto. Verohallinnon päätös ennakonpidätysprosenttien laskentaperusteista palkkatuloa varten ja ennakonkannossa määrättävän ennakoveron laskentaperusteista vuodelle 2021. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47363/verohallinnon-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s-ennakonpid%C3%A4tysprosenttien-laskentaperusteista-palkkatuloa-varten-ja-ennakonkannossa-m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4tt%C3%A4v%C3%A4n-ennakkoveron-laskentaperusteista-vuodelle-2021/>

Verohallinto. Verotettavan tulon laskeminen henkilöverotuksessa. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49038/verotettavan-tulon-laskeminen-henkil%C3%B6verotuksessa3/>

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTTEJA

Kokonaiseläke 2021

Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2021. Työeläkkeen, kansaneläke-etuuksien sekä eläkkeiden verotuksen määräytyminen vaikuttavat kaikki osaltaan käteen jäävään nettoeläkkeeseen. Katsauksen esimerkkilaskelmat ja kuvat havainnollistavat kokonaiseläkkeen muodostumista eri tulotasoilla. Eläkkeiden verotus eroaa palkkatulon verotuksesta erilaisten verovähennysten ja maksujen takia. Katsauksessa on vertailtu eläkkeensaajan ja palkansaajan verotusta ja maksuja ja käsitelty myös eläkkeensaajan palkkatulon verotusta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN